

Још би платио.

— Јуче сам читала да дивљаци продају своје жене, . . . да ли би и ти то могао учинити?

— Ни у ком случају, драга моја, ја бих те бесплатно уступио!

*

Он је био трезан.

— Зашто си везао руку? Да ти се није десила несрећа?

— Ах, кад сам се ноћас враћао из бирtије, једна пијана будала стала ми је на руку!

*

Оправдање.

Перици је разредни старешина у књижици написао: „Пера је брзоплет, одговара и кад га не питају".

Отац разгледа ову опомену господина разредног старешине, замишљено врти главом и написа одмах испод тога: „То је наследио од мајке!"

*

Утеха.

А. — Несрећан сам.

Б. — Зашто?

А. — Не дозвољава ми отац да се оженим оном коју волим.

Б. — Ја га не бих слушао . . .

А. — Оженили бисте се без дозволе?

Б. — Наравно! Ни он вас није питао када се женио.

*

Адамов грех.

Вероучитељ: — Зашто је Адам загризао јабуку?

Ученик: — Јер није имао ножа.

*

Ко је крив.

Отац: — И сада си пао на испиту?

Син: — Нисам ја крив.

Отац: — Него?

Син: — Професори, јер ме нису питали оно што знам, већ оно што не знам!

*

Погодио године.

— Ето, реците слободно, колико мислите да имам година!

— Колико имате година? Пет година сте старији, него што сте имали пре десет година.

*

Добар адвокат.

Полаже адвокатски испит један старији кандидат. Један од чланова комисије поставља му питање:

— Када бих вам ја поверио своју парницу, шта бисте прво урадили?

— Прво бих вам казао колико сте ми дужни, одговори кандидат поуздано.

*

Спасење.

Враћао се г. Х. касније него обично кући. У једној мрачној улици сретоше га два коцкара.

— Уделите ми јаднику! процвиле г. Х. и пружи руку.

— Остави животињу! рече један од оне двојице.

Тако се господин Х. неопљачкан вратио кући.

*

још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу"

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа", Београд.

Још неколико компљета senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu"

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista", Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Краљева улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар. Поштарина плаћена. Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе

Број 19. Београд, 12. V. 1922. Година I.

Ретка птица.

Марсел Левел.

— Искрено, отворено, дете моје, реците ми, јесте ли ви сретни?

Мадлена управи на своју стару пријатељицу један спокојан поглед и одговори:

— Искрено, отворено да речем: нисам!

— Онда, — узвикну г-ђа Бенијер, — удајте се!

Мадлена, климну главом, а на челу јој се указа једна бразда.

— Ви сте дивна пријатељица! Изгледа, да вас моја срећа јако брине. Ја нисам толико глупа, да не приметим оне мале замке које се око мене исплећу, и да мислим, да ћете ми ви још вечерас, тамо крај прозора представити опет каквог кандидата. Јест, али ја нећу да се та игра непрестано понавља: ја сам се решила да се не удајем, из тог разлога, што сам једном већ била удата и што сам страшно пропатила. Ја сам вам малочас одговорила да нисам сретна: добро! Али ја нисам ни несретна; ни једно ни друго, — и, узевши све у обзир, то нимало није непријатно стање, кад сам који пут тужна и готова да позавидим својим другарицама. Али кад их изближе загледам, тада погађам њихове бриге, предосећам њихове муке и, сравњујући њихов живот пун стрепња са својим — може бити монотоним, али мирним и спокојним, — њихов ми удес изгледа гори од мога!

— Је ли то ваша непоколебива одлука?...

— „Непоколебива" — није довољно јасно речено. Али, уз све ове разлоге које вам набројах, долазе још и други: у мојим годинама — не смејте се, ја сам већ прешла тридесету, — тражи се друг сталожена срца, он се посматра јаснијим погледом... једном речју: више се изискује и, ја се бојим, да сада не тражим исувише. Да би ми се један човек допао, требао би да има толико врлина!... Желела бих да изгледа лепо, да буде довољно богат да би ми живот створио, ако не луксузан, а оно бар лак, да је доиста интелигентан, да бих могла бити горда с њиме; да је довољно веран да бих могла спокојно почивати. У двадесетој години била ми је довољна само једна једина од тих врлина, данас их све тражим...

— Али, ако ја ипак пронађем ту ретку птицу?...

— Још ћу се и тада предомишљати!

— Добро, али допустите ми, да пробам ствар. Ви познајете Аферана?... Он налази да сте ви дивни. Како вам се он свиђа?...

— Прилично...

— То није доста. Потражимо даље међу нашим пријатељима, које сам вам представила. Постоји ли ко, који вам изгледа, да има неколико врлина од тих, које ви желите да нађете? Шта мислите о г. Дарсијеру, например?...

— То је диван човек и ја осећам највеће задовољство, кад га видим... Али, што се тиче удаје...

— Он није леп, слажем се с вама. Не говоримо дакле више о њему! А г. Сервен?...

— Он лепо изгледа, држим да је интелигентан и знам да је богат... Али, не могу себе да замислим као његову жену...

— Нажалост! Нажалост!... — уздахну г-ђа Бенијер, — ја очајавам...

— Видите, рече весело Мадлена, — осим ових свих врлина, које сам вам набројала, има још једна, коју ни сама не умем да одредим, и која би на крају крајева одлучила мој избор, то је: — ни сама не знам како да назовем — она мува, она пријатност, она веселост, која чини, да нам је неко лице симпатично, која чини, да заборавимо, како време пролази... Један муж, који би само у друштву био пријатан, био би у животу бедан друг! Замислите, добра моја пријатељице, у животу све оне вечере, ручкове, поподнева... сву ону самоћу у двоје!... Срећа, какву је ја схватам, састављена је из хиљаду ситница, која свака понаособ не представља ништа, али чији је скуп све.

Г-ђа Бенијер се замисли, затим се лупи по челу:

— Нашла сам вашу ствар!

— То није још никако све! — насмеши се млада жена. — Ако знам шта тражим, ја такође знам и шта пружам. Ја више немам, као пређе, одушевљења и илузија. Многе ствари, које су ми се пређе допале, сада су ми досадне. Може бити, да ће ми временом и опет постати пријатне. Тако у овом часу, нимало ми се не свиђа, на пример, да јурим по баловима, позориштима, тркама. Мени је потребна тишина и мир, физички и морални. Вас није, као мене, судба грубо ударила, нити је на вама трага оставила. Моја се душа тугом испуни на једну реч, на једну успомену, за какву најмању ствар. У тим тренуцима било би ми одвратно, да морам да се смешим. Само једно створење, које је патило, могло би то да разуме.

— А да ли би и ви били готови на такво попуштање спрам дотичног?

— Ја мислим, да бих... У сваком случају, ја бих се приморавала, да бар таква изгледам. Једна туга из прошлости уноси доста сласти у садашњост...

— Ја ћу, дакле потражити међу својим пријатељима човека, који је био несретан...

Од тог момента г-ђа Бенијер поче да тражи. Сваке недеље, она је у свој салон позивала нове госте. умножавајући бриџеве, вечере и забаве. Код ње, у касини, ређали су се људи разноликих звања, свију доба старости. Мадлена је сва та многобројна представљања примала најљубазније, али ниједан обожавалац не успеваше да задржи њену пажњу дуже од неколико тренутака.

— Па, шта је? — пришанула би јој г-ђа Бенијер, крећући се међ својим гостима.

— још увек ништа, — одговорила би јој, смешећи се, Мадлена. — Ја још очекујем онај велики полет, ону мању, или бар само онај додир симпатија!...

— Тражимо и даље, нећете ме обесхрабрити.

Најзад, једног вечера, г-ђа Бенијер, посматрајући своју пријатељицу у дну стаклене баште, не могаде прикрити своје задовољство. Већ пола часа како је Мадлена разговарала са једним новодошавшим. И када би се исти који пут и сувише много нагнуо к њој, она би окренула своју главу, али би је брзо опет подигла, образа јаче зарумењених, с осмејком на усницама. Г-ђа Бенијер је очима пратила сваки њихов и најмањи покрет. Кад се, после једног часа, они раставише, она се упути младој жени:

— Ето, ето, — рече она мало ироничним гласом, — да нисмо вечерас осетили онај велики полет, онај додир симпатија?...

— Боже мој,... — поче Мадлена.

Али је г-ђа Бенијер једним пријатељским „пст“ прекиде.

— Немојте се бранити, дете моје; једног дана то је морало доћи. Не треба говорити „никад више“. Ми смо тражили ретку птицу; изгледа ми да смо је нашли. Уосталом, дозволите ми да вам честитам. Ја врло мало познајем тога господина, али знам, да он припада најбољем друштву, и да је поврх тога још и врло леп, богат и отмен...

— Госпођо,... — промрмља Магдалена.

И по други пут г-ђа Бенијер не хте ништа да чује, и својим, у исто време и фамилијарним и ауторитативним гласом, који је она употребљавала у разговору са својим најомиљенијим пријатељицама, она заврши:

— Позваћемо га у среду; седеће поред вас с десне стране... А мали Бог учиниће остало...

— Нажалост, госпођо! — узвикну Мадлена: — све то што говорите и одвише је истина; тај господин је из најбољег друштва, галантан је, оштроуман, врло леп човек... и ја не осећам ни мало стида, да признам, да би ми се он допао... Али смилујте се, не позивајте га у среду, нити ког другог дана... јер он је био мој први муж!...

За једним столом, недалеко од њих, играо се „покер“.

— Хајд, — узвикну онај што беше изгубио игру, покупивши карте: — Узмимо опет исте и... почнимо изнова!...

— Чујете ли га?... — прошапта г-ђа Бенијер.

Мадлена ништа не одговори...

С француског И. Т.

Дама са цвећем.

Жак Констан.

Код ових италијанских језера и код веома чувених острва Боромејских, које су песници и романсиери толико величали, било ме је страх да се зауставим, да се не бих разочарао.

Али не. Ја пронађох шумарке кестенова о којима говори Стандал, „који купају своје гране у таласима“. Ја видех планине пошумљене до врхова, села која се налазе на сред нагиба, са црквеним торњевима који се издижу изнад дрвета“. Само, како лето беше на измаку, сјајно летње зеленило заменило је јесење жутило. Разочарао сам се у погледу становништва. Не могах се, доиста, дивити ни једном примеру италијанске лепоте, коју су сви наши романтичари прогласили неупоредивом. Све ми жене изгледаху не само просте него и грубе, па чак не имађаху ни ону природну лепоту, као наше сељанке. Ја бих оставио овај језерски предео под овим лажним утисцима, да не сретох после неколико дана најлепше створење које сам икада видео.

Пролазећи често путем за Стресу, приметио сам једну црвено обојену кућу, која је сва утонула у зеленилу. Палмама, кедровима, мањолијама и горостасним бамбусима беше она тако стиснута и опкољена са свију страна,

да се једва видела. Одатле сам видео да излази једна млада жена која ме је пријатно узбудила када сам је смотрио. Њена дивна црна коса која се пресјаваше и неописана белина лица у пријатној противности са велом на шеширу. Очи врло велике и врло црне давале су утисак туге са нечим дражесним и милим, а све је било увеличано лепим ходом и витким телом испод црне хаљине.

Када сам се распитао о њој, мој хотелиер ми одговори просто: то је la donna dei fiori (дама са цвећем), и овај песнички надимак изазва код мене радозналост.

Више дана сам мотрио оне који су одлазили из виле и долазили у њу, али тајанствену непознату не видех.

2. новембра време је било особито пријатно. Под сјајним зрацима сунца, језеро се блистало као хаљина од отворено зелене свиле. Са леве стране се простирала обала Паланце са белим кућама, палатама и великим хотелима. На другој обали се издизала бледољубичаста планинска греда Сасо ди Феро и постављена у води као галеби, три острва, Ла Мадре, Ла Бела и Пескатори, која су вирила из воде са њиховим неупоредивим вртовима.

— Данас поподне, рече ми хотелиер смешећи се, идите са барком до Ла Мадре. Ви ћете без сумње срести la donna dei fiori.

Чим сам ручао, позвах једнога човека са барком и ми отпловисмо до Ла Мадре. Са усиљеном немарношћу чекао сам на једној стени. Доиста, посматрао сам језеро са грозничавим нестрпљењем. Када видех једну барку да се отиснула од обале, нисам сумњао да је то била она коју сам очекивао. Чим сам видео да је она прешла половину одстојања које нас је раздвајало, ја наредих веслачу да направимо један обилазак око Ла Мадре. Тако сам доспео до једне тачке на острву у тренутку када јој се друга барка приближавала и могао сам да посматрам до миле воље и да не изгледам досадан. Мој се прорачун тачно остварио, и чудноват призор о коме сам упозорен да му присуствујем, оставио је на моју душу неизгладиви утисак.

Барка која је полако пловила ка нама била је пуна цвећа. Велики снопови жалфије, чија се црвенкаста боја преливала на сунцу, украшавали су кљун барке, око веслача налазио се сунцокрет, затим свеже руже, кризантеме разне врсте, разне величине и разне боје. Ово је образовало позади један диван бокор чија је боја у складу прелазила од жуте на нарацасту и од црвенкасте на црвену. Усред овог бокора, бела као велики крин, седела је la donna dei fiori. Њен поглед био је укочен. Миришљава барка прође поред моје а да ме жена не удостоји иједног погледа. Када се она удаљи мало од Ла Мадре, даде знак веслачу да престане веслати. Тада се усправи, — беше врло висока у црнини, — и стаде бацати полако по језеру свој скупоцени товар који је пловио унаоколо. Она је изговарала у исто време једну врсту побожне песме, као за време молепствија, једно име, Џорџ, понављала је с времена на време. Затим падајући на колена на дно барке, непокретна, са скрштеним рукама, она се дуго молила.

Како ја посматрах запрепашћен овај чудноват призор, мој ми веслач објасни да се дама са цвећем моли Богу за душу свога мужа, који се удавио у језеру и чији леш нису могли никако пронаћи. Ову историју ми је допунио мој хотелиер.

У почетку 1914. год., Гина Касати се удала за Џорџа Валфорда, једнога Енглеза који је путовао по Италији.

Он је био леп као уписан, и овај пар беше тако диван да су га показивали туристима као и кип у палати Боромејској.

Када би објављен рат, Џорџ хтеде отићи у своју отаџбину, али га тиранска страст Гине присили да остане на обали овог језера. Италија ступи у рат, али заљубљена још не пристаде да попусти своме љубимцу. По селу Енглез не могаше изаћи а да га не назову кукавицом. Једно за другим он сазнаде, да су његов брат Џон и његови најбољи другови из Оксфорда Џемс и Валтер погинули у Француској. Ово га је много дирнуло. Једнога дана он отпутова сам барком и више се не врати. Сутрадан рибари нађоше његову барку која је пловила по језеру око Ла Мадре. Никако се није могло сазнати да ли је то био несретан случај или самоубиство.

Од тада Гина, неутешна живи усамљена у својој вили. Она не излази никако, осим, по примеру јонских жена, да баца цвеће свирепим таласима који јој никада неће вратити свој плен.

— Џорџ Валфорд? рекох ја када хотелиер заврши своју причу, — чекајте молим вас, ја сам познавао једног енглеског официра који се тако звао, који је био тумач 1918. год. на фронту у Шампањи. Он је такође био леп младић. Уосталом, ево: ми смо се фотографисали заједно.

Чим је видео фотографију коју сам извадио из моје лиснице, мој саговорник узвикну запрепашћено:

— Али то је он! Да, он је! Сирота Гина!

— Да ли сте у то ви сигурни? упитах ја узбуђено.

— Без сваке сумње.

— На тај је начин, дама са цвећем обманута једном одвратном комедијом? Мислите ли ви да ће јој ова фотографија бити довољна да је изведе из заблуде?

— Ах! узвикну хотелиер пипајући се по челу. Сиротица је полудела.

С француског Н. С.

У овом броју почињемо доносити наш нови роман

Жена у Огледалу

који ће ради својих интересантних перипетија надамо се имати исто такав успех као и наши досадашњи романи. Писац је чувени енглески романсиер **Еплтон.**

Нове књиге.

Преображаји животињског света. — Ко се интересује постанком живота на земљи, променама што су се јављале у току милиона година еволуције, прочитаће са великом добити ову научну књигу од чувеног француског палеонтолога Ш. Депереа. У толико пре биће му објашњиви преображаји, што је овај писац ванредан стилист и умео је да научне истине искаже у врло занимљивој форми. — Господин Петровић, професор Универзитета, који је ову књигу превео, учинио је са своје стране много, јер је најлепшим нашим језиком верно исказао пишчеву мисао.

Исцрпни предговор написао је Г. Бран. Петронијевић. Књига је за сваку препоруку. (Издање Геце Кона, Београд 1922.)

Обрасци воље и среће. — Једна класична књига. Увек се преводе и издају заједно ова два моралиста са апенинског полуострва. Један је био роб, други император: и подједнако су били паметни. Њихова филозофија о животу остала је и данас и може да важи као образац за срећан живот. Етика не може да застари. Књига је добро преведена и луксузно издана. (Издање књижаре „Напредак“, Београд 1922.)

Страх од љубави. — Занимљив роман из париског живота. Писац је академик. — Анри де Рењије и поред тога што је академик умео је овде бити драгоцен. Роман ће се читати са уживањем, као сви париски романи, који још унапред буде живи интерес. (Издање књижаре „Напредак“, Београд 1922.)

Глумице и балерине. — Један познати и у Италији прослављени књижевник Јаро написао је један подебљи роман о овоме интересантном свету што стиче славу на дан-

скама и води живот пун уживања. Није потребно нарочито препоручивати ову књигу, која ће и иначе привући својим насловом многобројне читаоце. Књига коју треба прочитати, ако се воле романи. (Издање књижаре „Напредак“ — Београд 1922.)

Нове беседе под гором. — Беседник и писац, који се брзо прочуо код нас, Г. Николај Велимировић, написао је нову књигу беседа. Говори се овде о „Великом Вавилону“, „Сузама и коралима“, „Комунизму светих“, „О јуноши јуношавом“, „О легенди о самом себи“, „Плесу костура“ итд. итд. Изложено је духовно, религиозно и уметничко схватање живота, чије је принципе истакнути писац поставио у својој још незаборављеној књизи „Беседе под Гором“. Књига је изврсно издана. (Издање С. Б. Цвијановића, Београд 1922.)

Ув.

Приповетке. — Војислав Илић-Млађи. (Издање „Напредак“, Београд 1922.)

Господар Света. — Жил Верн. (Издање С. Ф. Огњановића, Нови-Сад 1922.)

Непослушни Ћира од Колодија. Књига за децу, преведена са талијанског. (Издање С. Б. Цвијановића, Београд 1922.)

Југословенство постоји.

Ако стари политичари не желе јединствену југословенску државу, мале душице је хоће! Оне сасвим мале, наивне душе, које су још туђе свима рачунским комбинацијама политичких кругова и личности. Недавно су „пчелице“ из Дубровника, својим доласком у Београд код својих сестрица, манифестовале једну јаку, интимну жељу за великом државом која се простире од Јадрана до Тимока. Оне то нису умеле рећи са трибине, нису умеле написати у лармацискоj штампи, али су показале својом душом, својим концертом. Њихова музика и плес инспирисани су југословенством у најширем и најлепшем смислу. Матине, што су га давале у Београдском Народном Позоришту сведочи колико је идеја народне целине жива стварност у младим душама „пчелица“. Ничега нема ту вештачког и напорног.

И док се стари с ове и с оне стране Саве шеретски и покваренјачки смеју јединству и силом бога траже оцепљивања, траже макакав повод несклада, дотле оно најмање свесно, оно што се тек сада јавља као социална чињеница, то сад из дубине срца, свом својом душом кличе Југославији. Програм „пчелица“ (клица им је у древноме Дубровнику а инспиратори и активни борци су Гђица Јелена Окму-

ћевић-Бизаро и Гђа Јелка Миш), програм овог дечијег удружења је скроз и скроз југословенски. Напоље шовинизам! Више сестринства и братства, више љубави у држави и свету!

Утолико је боље за једну идеју, кад је млади и најмлађи подржавају. Она ће онда успети. Зато југословенство постоји и постојаће!

Св.

Мода.

Што треба да има млада девојка?

Немојте помислити да ћете сада чути предике о врлинама смерне Милице — то није посао госпође моде, која уосталом зна да истина жуљи уши и да је према томе истина њена најљућа непријатељица. Реч је и опет о крпама, пардон — о тоалети. Овога пута госпођа мода хоће да усрећи својим саветима младу девојку, почетницу у друштвеном животу — и усрећиће је. Слушајте само!

Шта ваља да има млада девојка у својој гардероби? Ми смо већ говорили о рубљу — сећате се — и да се не прави разлика између рубља за жене и рубља за девојке: батист, линон, кинески креп (креп де шин) то је материјал од којег се шије рубље модерне младе даме. Практично и баснословно јефтино.

У погледу хаљина мода већ има неких прописа којих ваља да се придржавају девојке, не ради смерности већ ради такозваног доброг тона. Дакле, млада девојка односно девојка, ваља да избегава утрпаност у одевању, непотребно фракање (опростите за ову реч, али згодна је!), велики деколте, уопште све ексцентричности, одвећ смеле боје, тешке гарнитуре и све што блешти. Све модне претераности дозвољене су „срећној удатој жени“, али она нас не занима, бар не у овом извештају.

Уосталом, садања мода је таква да се млада девојка може одевати како јој доликује. Оставимо на страну претераности — ова мода створила је крој тоалета које дају ванредно младалачки изглед онима који се одевају по њеним саветима. Костими су јако проста кроја, боје ведре, тканине особито лепо рађене. Мали и велики шешири личе на котарице с цвећем, а могу се носити у свако доба дана. Па они љупки шешири са гарнитуром од пантљика!

Млада девојка не мора имати туце хаљина за сезону. Доста је, бар за једну елегантну париску девојку, у овој сезони: један костим, једна хаљина од џерсеја (плетена), једна хаљина од фулара и још једна од крепа лизет и још једна за вече, деколтирана. (Само толико!)

Тајер (костим), да би био практичан ваља да буде угасито плав (тегет), или сив — то су две боје које се увек носе и уз које се може метнути било какав шешир. Или црна сукња, право кројена, ни јако уска ни јако дугачка. Уз такву сукњу палто у облику вреће, испод које се има енглеска блузица или јако модерни прсник.

Хаљина од џерсеја је за топлије дане, када се не носе огртачи; практична је и радо се плете у сурој („бе́ж“) боји.

Кад отопли носићете фулар; има дивних фулара угасито плаве боје са зеленим и црвеним шарама, или белих фулара са шареним цветовима. Ове хаљине кроје се као кошуље и уз њих носите лаки кеп или палто (дакле, један комад више у гардероби!).

Али, пошто фулар није баш свечана хаљина, ваља имати лаку хаљину од крепа лизет или од правога жоржета или од римског крепа. Модерне су боје плава и угасито црвена, љубичаста итд. Такве хаљине украшавају се челичним перлама или ажуром који је увек најмодернији; ажур ваља да је руком рађен и да га има много на хаљини.

Она деколтирана хаљина треба да буде права балска хаљина, у нежним бојама, од врло лаких свила и крепова. Јако су модерне тоалете од меког тафта или од пантљика које се убирају, уврћу и гужвају на врло укусан начин. Уз такву тоалету венац од цвећа за појасом или „пуфна“ од нојевог перја гдегод у наборима сукње.

Сад, хаљина од платна или батиста за сасвим топле пролетње дане (и то је преко прорачуна). Бело је најлепше, али се више носи у боји. Сукња са воланима или у ситним наборима. Праве се хаљине од муслина везене танком сламом у боји. Пошто су данашње младе девојке тако вредне, оне ће саме сашити пуно таквих хаљина за лето, па ће то бити радост мами и тати на ову јефтиноћу. Њима сигурно...

Једна сасвим нова гарнитура за младе девојке: сукње лаких хаљина и деколте украшавају се давно заборављеним марабуом. Особито хаљине од лизета, жоржета, итд.

Јест, ово вам је мода за скромну младу девојку; да како ли би изгледали рачуни једне нескромне младе девојке!

В. Р.

Неговање голубова.

Код нас се не обраћа довољно пажње на неговање голубова, који могу бити не само лепа забава, већ и корисна домаћа живина. Голубови се брзо множе, имају здраво и уку-

сно месо, понекад могу заменити пилетину, а у рукама добре домаћице од њих се дају спремити „царска“ јела.

Голуб не захтева много, али има услова под којима се од једнога пара добија читаво јато за врло кратко време. Он воли да се сунча и то му прија. Због тога ваља подизати голубарник на месту које је изложено јутарњем сунцу. У нечистоћи голуб добија ваши и лако се разболи. Због тога треба голубарнике држати чисто.

Када се леже, голуб тражи помрчину. Због тога голубињак мора имати дубља места, кутове и одељења где не допире јака светлост. Један од главних услова је да се голуб брзо развија, да је здрав и весео, да има чисту и свежу воду. Најрадије пије воду са извора и планинског потока. Али пошто није могуће да се то нађе поред сваког голубарника, вода се може држати у дрвеним судовима са отворима, колико да може голуб провући главу.

Радије од жита голуб једе пиринач, а воли и со и шећер. Када је затворен не треба га оставити без песка, јер су му потребни каменчићи ради варења. Кудељно семе не треба никад давати, које голуб иначе једе, јер се од њега лако разболи.

Вештачко парење ради боје или нове голубиње врсте није за препоруку. Ако голуб изгуби свог друга налази га брзо у свом јату или га доводи из другог.

*

Неговање очију.

Један врло познати париски очни лекар дао је следећа правила за неговање очију:

1. Сваки рад се мора вршити при довољној светлости.
2. Треба избегавати врло јаку светлост, јер и она може шкодити као и слаба.
3. Светлост треба да пада са стране, најбоље са леве. Најзад, може се радити и при светлости, која пада одозго или остраг, али никако при светлости која долази спреда.
4. Ништа не радити у сумраку.
5. Избегавати светлост која трепери.
6. Не улазити нагло из мрака у светлост.
7. Глава треба да је даље од светлости (сијалице, лампе, свеће).
8. Чим очи почну болети при раду, треба гледати у даљину.
9. Ниједан рад не сме бити сувише близу, нарочито не при читању и писању.
10. При вожњи и ходу није за препоруку читати.
11. При умивању не дозвољавати да сапуница улази у очи.
12. Очи се бришу само чистим и својим убрусом.
13. Ништа очи не може боље опоравити од спавања и одмора по слободном простору.
14. Када је човек болестан и везан за постељу не треба да чита.
15. Чим очи оболе треба ићи стручном лекару.

Бела дивокоза.

У швајцарским Алпима, близу Летка, видели су чобани белу дивокозу. Јављала се у друштву обичних дивокоза. Прича се по околини, да су беле дивокозе постојале пре сто година у истом крају.

*

Огромно дрво.

Близу Елбинга постоји један огроман храст. Обим му је велики, сам пречник износи 11 метара! При дну то дрво је шупље и недавно је у ту шупљину стао учитељ са 42 ученика IV. разреда основне школе.

*

Срећна породица.

Млада и лепа Алис Џемс дошла је у Европу за време рата са једном групом добровољних болничарки. Предана свесрдно дужности, она је издржала тешке дане на западном фронту и радосно поздравила прве америчанске трупе. Радила је тада удвојеном снагом, и, нешто радом, а више својом дивном појавом, изазвала је свуда усхићење. Колико је рањеника уздахнуло за њом! И то нису били уздаси брата за сестром! Не, и она је то добро знала! Ипак она је остала хладна Американка и сестра свију рањеника и болесника.

Једног дана донесен је у њено одељење поручник Брет Џенс, који је био тешко рањен. Сестра Алис пробдела је много ноћи крај његове постеље. После очајне борбе између живота и смрти, млади поручник се почео опорављати.

Изгледа, да при искреним изливима захвалности лепога поручника његова болничарка није могла остати равнодушна.

Рат је завршен и Алис се вратила у своју домовину. Ускоро после демобилизације дошао је и Брет.

Ствари су сада ишле брже, они су постали муж и жена, настанили се у Патабургу и отпочели срећан живот.

После годину дана заједничког живота породица је удвојена. Алис је родила два мушкарца. Али милост божја била је још већа. После годину дана дошао је други пар близанаца. Само то су биле две девојчице.

Све довде изгледало би врло обична ствар. Али пре месец дана Алис се опет породила. Бог и овом приликом није штедео своје милосрђе. Она је родила трећи пар близанаца, два дивна синчића!

Лепа играчица Нина Тини заволела је скромног чиновника Лавренћева и, за његову љубав кида са својим богатим пријатељем старим зеленашем Добровољцевим. Лавренћев има и сестру, Наташу, која се удаје за поручника Васиљева, иако је он био изневерио ради богате женидбе; али кад је ослепео, богата жена га је напустила. Зеленаш Добровољцев има брата, генерала. Овај је умро, не могући поднети неверство своје младе жене Лике, лепотице која безобзирно одржава односе са својим љубавником грофом Хенриком Ротбеком, и пошто сазна да је овај њен брат. Али гроф се отима кобној страсти и да би га задржала за себе, Лика се удружује са некаквим Џармавировим који у својој лудој страсти за њом убија баш њеног брата љубавника грофа Ротбека. У томе један обожавалац играчице Нине Тини убије зеленаша Добровољцева, да би га казнио за његову тобожњу суровост према Нини.

Кнегиња Султанет, блиска рођака лепотице Лике, која је волела грофа Ротбека, означује Џармавирова као грофовог убицу, завештава своје велико имање Наташи, сестри Лавренћева, и баца се под воз. — Џармавиров пошто је једанпут ухваћен, побегне својој жени која га, да би га се отресла, издаје пашцији. Лика која је дознала где се он налази, долази у његов стан и затиче га мртвог — извршио је само убиство у последњем тренутку. И она потеже револвер на себе и убије се.

Љубав и страст.

Роман из предратног високог руског друштва.

19.

— Ето, сад га је некуд позвала, те ставља на коцку да због ње изгуби службу. Наравно, то није тако важно пошто смо ми богати и биће доста пара за све нас, али уопште ми се не свиђају њени поступци. Она није за нас! Мислим да и Волођа стрепи у души од тога.

Нина се приви уз хладни мермер и тако је слушала оборене главе своју пресуду. Ето шта о њој мисли сестра њеног будућег мужа!

Она напомиње о неком наслеђеном богатству и мисли да ће она живети на њен рачун!

Понос се пробуди у њој. Она је могла да зависи материјално од кога, али је за све плаћала... Али да зависи од једне жене и то тако непријатељски расположене према њој, — никад!

Она би и сада могла да зарађује силан новац својом игром, и нека не мисле да ће пасти на врат Владимиру. Њој тако мало треба!

Њене побожности нестаде. Вратила се кући суморна и тужна.

Таман је села да се прихвати мало, кад се кроз целу кућу разлеже звонце; неко је нестрпљиво звонио из све снаге. Нина се трже.

— За име Божије, да није опет онај! — промрмља уплашено Мари. — Да не отварам, мадам?

— Треба да видиш ко је, отвори!

Нина је међутим ослушкивала.

Мари пригушено узвикну и долете у собу.

— Ах, мадам, јесте, он је... Још страшније изгледа... Одгурнуо ме је и потрчао право у спаваћу...

У томе се чу глас Клудњикова:

— Нина, Нина, ходи брзо овамо!

Срећа му је била наклоњена. Прошло је већ недељу дана од убиства Добровољцева и није се крио, па га ипак нису затворили. Чак је неколико дана ишао сав умрљан од крви, док га није њему сличан одрпанац опоменуо да се опере.

Прао је дуго и одело и рубље и поливао главу хладном водом са великим уживањем. Глава му је горела, а мисли се некако бркале у њој.

— Освежићу се, па ћу заборавити, — шапутао је безумник, али није му се дало да заборави. Пратиле су га у стопу сени његових жртава а нарочито невиног слуге и разгониле му сан у ноћи.

Тако је дошао до уверења да неће моћи сам да поднесе све те муке, те је потражио Нину.

У његовом погледу више се није могло прочитати пређашње обожавање. Дивља ватра је севала у његовим очима: Предусрео је без поздрава и почео овако:

— Мислио сам прво да се смирим, па да тек онда дођем, Нина, али нисам издржао. Извршио сам твоју заповест, Добровољцев није више жив. Ти си тако наредила и ја сам га убио.

— Ти?... — узвикну Нина запрепашћено и скочи.

— Па дабоме, ја... Ти си ме послала. Ти си ми казала да си се заклела мајци и да се нећеш смирити док се не осветиш. Он је престао да дише... чујеш ли! Десет, петнаест пута зарио се нож у оронуло тело, све до дршка, да би он престао дисати. Дуго се трзао. Ето, на овој мојој кошуљи било је пуно крвавих мрља... Штета, што су спране те ти их не могу показати!

— Ти?... понови Нина и покри лице рукама.

— Што су ти жене! Паклени створови! — рече Клудњиков и прште у смех. — Сама ми је дала нож у руке, сама навела на злочин, а сада се ишчуђава! Али није сав јад у томе... Баш ми и није жао старца, него због њега сам морао да умлатим и слугу. Од онда се гушим, видиш.

Он је цепао кошуљу са себе.

— Умири се, буди миран, — промуца она, — Боже мој!

— Не, стани... објасни како треба! Ти си ме научила, ти мораш знати! — Он је говорио као кроза сан, а поглед му је био мутан, лишен ума. — Добро памтим како сам их убијао. Прво сам тресnуо старца. Пао је. Однекуд ето ти и слуге. Млад, кршан. Ах, што ми би жао

њега! Али ти си наредила... и њега оборих. Нагао сам се над њим, и часна реч, био је мртав после првог ударца. А онај се непрестано трзао... Дуго сам га бо ножем куд било док ми се рука није уморила. Обојица су били мртви кад сам полазио... Памтим како сам помислио да сам заслужио награду! Па шта је било? Оне исте ноћи обојица су ме походила и од тада ми не дају мира! Тако ми и лебде пред очима... Ето их, и сада се помаљају из оног кута, зар не видиш?... Господо, не иде то тако... Остаће мрље, овде је намештај од свиле... Овде живи таква госпођа, која неће узети нож у руке, другоме ће га утрапити. Господо...

Лудак се залете у тај кут собе и зари главом о зид тако јако да се стропоштао на под.

— Умири се! — Нина га је дизала, тресући се од страха. — Лези, одмори се!

— Пођи и ти са мном! — он је ухвати за руку. — Имам и ја свој стан, под мостом. Лепо место. Тамо ћу ти и крв показати. Сва се река напунила њиховом крвљу. Руке сам прао у њој... Ходи, немој се противити, немој бити упорна!... — И својим јаким, кошчатим рукама он је стезао њене нежне прсте.

Нина је нешто муцала, не знајући шта ће.

— Не смеш ме одбити, — говорио је раздражено Клудњиков, а из очију су му севале варнице, — јер сам доста патио сам... Сада ћемо заједно да патимо...

Она се трудила, упињала да ослободи своју руку из његове снажне шаке, али се плашила да не викне, пошто је најмања неопрезност с њене стране могла да га упропасти.

Између њих наста борба.

— Остави ме, пусти ме, немој викати, — преклињала га је она, — могу доћи због ларме вратари, ухватиће те, затвориће те. Умири се, ако Бога знаш, умири се!

Али у његовоме погледу није било ни зрачка свести. Његова се рука пела уз њену све више, скоро до самога врата.

Она се онда поплаши за свој живот и смрт јој се учини сасвим близу, немилостива, ужасна смрт...

Она се вештим покретом свога гипког тела изви, учинивши страшан напор снаге да га одгурне, па викну очајничким, дивљим гласом:

— У помоћ!... У помоћ!

Помоћ је дошла брже него што је Нина могла и претпоставити. Собарица је одмах, по доласку Клудњикова, отишла до вратара, а они су позвали жандаре. Мари није очекивала ништа повољно од посете овог разбојника, како је она прозвала Клудњикова, и зато је предузела мере да заштити своју госпођу.

Кад је Клудњиков полетео за Нином, прискочили су му с леђа и везали га.

Прво су га одвели у кварт, где су се уверили по његовом говору и понашању да је изгубио разум. Затим су га послали у болницу.

Тек тамо су дознали из његовог бунцања да је он био тај, који је извршио оно грозно убиство, да је он убио богаташа Добровољцева и Петра.

Нину су још исте ноћи позвали у полицију.

Она је тамо затајила о своме познанству са браћом Клудњиков и убиству другог брата. Казала је само толико, да је он хтео да се лиши живота, те се бацио под њен аутомобил и како су му точкови прешли преко главе, то је свакако био мозак повређен. Сматрала је ипак да је крива због тога несрећнога случаја и зато га је посетила у болници. Он се некако чудновато и онда понашао, говорио јој о својој љубави, о томе како не може да живи без ње.

— У то време била сам у гостима код покојног Андреја Андрејевића Добровољцева, — признала је Нина, — и ето, овај безумник је на неки начин постао љубоморан на њега. Зар сам могла тако што и помислити! Боже мој! Та ја га уопште и не познајем. Некаква скитница!... Нисам спречавала да долази код мене, пошто ми је било жао тог бедника и сматрала сам за своју дужност да му помажем.

Она је била јако узбуђена. Али само њено име је учинило чудо, а уз то и њен чаробни осмех:

— Потрудићемо се да заташкамо ову ствар, — обећавали су јој, — и немате разлога да се плашите да ћете морати доћи на суђење. Тим пре што је убица очевидно лишен ума. Јак потрес, а и срце му не ваља... Ипак бих вам саветовао да отпутујете. Знате, кад почну сплетке... Овако ће се брзо заборавити!

— Веома сам вам захвална, — рече Нина праштајући се. — Тако су ми разбијени живци да не бих издржала сва та непријатна испитивања! О смрти Андреја Андрејевића дознала сам потпуно случајно из новина, за време свог бављења у Финској.

— То нам је познато. Немате се због чега узнемиравати. Дужност је свих нас да штитимо и чувамо такав таленат! Та вама се цела Русија поноси!

LXV.

Крај.

Уговор на три године био је потписан у овоме тренутку. Нина Тини се завали у наслоњачу. Била је уморна.

— Божанствена, несравњена! — Импресарио Голдини је љубио њене руке. — Просто не могу да верујем... Кад сам путовао у Петроград, мислио сам пре свега на вас, кад тамо, рекоше ми: »Не игра више, одрекла се позорнице, болесна је«. Чупао сам косу од муке...

— Па и била сам одиста болесна и намеравала сам да се одрекнем игре за увек, — рече Нина тужно.

— Неодољива! Та ви сте се баш због тога и разболели што нас дуго нисте очаравали својом игром! За овакву уметницу као што сте ви, позорница је живот! Ох, видећете већ како ћете се нагло опоравити! Приредићемо три вечера у Паризу, толико исто у Лондону, па ћемо кренути за Америку. Могу мислити какав ћете урнебес подићи после тако дугог осуства!.. О, нису вас још заборавили... За Њу-Јорк ћемо спремити нешто ново. Један познати композитор дао ми је три ствари: »Чежња«, »Срећа«, и »Смрт«. Нешто изванредно! Вама ће то успети јединствено!.. Него, не смем вас више задржавати, пошто зацело имате доста посла. Не заборавите, креће се тачно у десет.

Он јој још једаред пољуби руку, узе уговор, њој остави копију и удаљи се очевидно задовољан.

»Уговор је потписан, ствари су спаковане, Мари се радује, — помисли Нина. — Остаје ми још нешто. Оно најтеже, најмучније...«

Она седе за писаћи сто да напише опроштајно писмо Владимиру Лавренћеву.

»Љубљени мој!

»Кад будеш примио ово писмо, ја ћу бити већ далеко. Данас остављам Русију можда за увек. Не тражи ме, не куни ме. Сам Бог зна колико сам се борила са самом собом док сам се одлучила на овај корак. Ишчезнућу из твога живота да те не бих упропастила. Тако сам чврсто убеђена да свако пропада ко ми се приближи. На моме путу је проливено толико крви, да је никада нећу моћи сprати. Веруј ми, нисмо једно за друго! Ти си нетакнут од живота, а ја, ја сам њега сита... Сада те љубав заслепљује и не увиђаш, али ће то неминовно наступити и тек онда ћеш се покајати. Пробудиће се сумња у твом срцу, љубомора на моју прошлост, почећеш ми пребацивати. — То је неизбежно! Рекао си, да ћемо отпутовати у унутрашњост, да би се моја прошлост предала забораву и да ћу тамо бити само твоја жена. Мили мој, баш по унутрашњости је свет огрезао у сплеткарењу и води рачуна о свакоме. Неће ни нас оставити на миру, прокљувиће ко сам ја и откуда, и боцкаће твоје самољубље увредљивим напоменама. Па и ја сам старија од тебе и по годинама и по осећајима. Ах, кад би ти знао, како сам се напатила! Немам снаге да се спремим за борбу, јер је живот жене која је десет година старија од свога мужа — вечита мука и вечита борба. Свесна сам потпуно свега тога и пишем ти отворено о томе. Не кори ме. После свеколикога мога успеха мени је тешко да постанем потпуно ништавило и да у свему зависим од тебе. Навикла сам да згрћем као од шале десетине хиљада годишње, а овамо треба да гледам све из твојих руку, пошто сама не умем да радим, што би ми се пребацило.

»Занесена твојим миловањем трудила сам се да одагнам од себе мучну сумњу. Отрезнила сам се, чувши случајно приликом како се говори о таквоме браку као што би наш био. Наравно, ти би разлози били ништавни, да нисам тако много искусила у животу, што ме је скрхало. Али ја сам саломљена и веруј ми, не могу ти пружити среће. Због мене су умирали, због мене су се вршили злочини и сени мојих жртава не дају ми мира. Ја се опет понова лаћам моје уметности, којој ћу посветити одсад сву душу своју.

»Због, љубљени мој! Када будеш у кругу своје породице за чајним столом поред своје младе жене, Наташе и њеног мужа, сети се понекад да тамо далеко у свету, преко мора, лута једно биће, које не налази себи мира нигде, мисли без престанка на те и воли те до последњег свог даха.

»Проклета од Бога, ја сам у неостварљивој машти назрела рај са тобом. Хвала ти за те светле тренутке и опрости ми, што те приморавам да патиш. Наташа ће ти помоћи да нађеш себи другарицу која ће бити чиста, дивна, непокварена, таква као ти сам што си.

»Одлазим, да те не бих упропастила. Нина«.

Свршено је. Она погледа на мали сатић, посут брилијантима.

Остаје јој још читав сат.

— Мари!

Францускиња је сва сијала од радости.

— Мадам, баш је сад наишао Жозеф, шофер, који је сада у служби акционарскога друштва. Он моли као особиту милост да нас вози на станицу, ако ви допуштате?

Нина се осмехну тужно.

— Ако му то чини такво задовољство, нека га.

— Ах, мадам, он је тако одан и вама и покојноме Андреји Андрејевићу. Никако не може да га заборави. Каже, да смо онда остали у вили, ништа се не би догодило.

— Јесте, он је добар. Позовите га овамо!

Жозеф уђе.

— Срећан пут, мадам! Дај Боже да се опоравите... Имам сада одлично место; ако се кадгод вратите и устреба вам аутомобил, стојим вам на расположењу.

— Хвала вам, Жозефе! Хтела би само да вас замолим за нешто...

— Стојим вам на услузи.

— Кроз дан два однесите ово писмо тачно на ову адресу, — она му пружи писмо за Лавренћева, — предајте га лично...

— Будите без бриге, мадам. Купем вам се својом чашћу, да ћу испунити вашу жељу. Тако ми вас је жао, тако жао... — Он збуњено покри лице марамом...

Седеле су у аутомобилу. Францускиња је несуморно брбљала:

— Жозеф има добро срце. Како вас поштује само! Да кажем истину, ми вас обоје веома жалимо, јер схватамо каква је несрећа за вас, што су убили господина Добровољцева и он није

чак стигао да напише завештање у вашу корист како је желео. Често је говорио о томе. Цело би његово богатство припало вама.

»Они имају своје гледиште«, — помисли Нина са осмехом.

Голдини јој је приредио сјајан испраћај. Добила је много цвећа од обожавалаца балета.

Свет се осврtао и тискао код њеног вагона да види чувени осмех »несрављене«.

Али Нинине су усне биле склопљене; а она се одмах повукла у купе.

Голдини је уместо ње захваљивао на цвећу и предавао га Мари.

— Знате и сами како је она ћудљива! — извињавао се он. — То је права уметница! Мора се водити рачуна о њеном расположењу...

У томе истоме вагону само с другог краја давали су огромне букете некоме.

— Младенци? — питали су радознало из гомиле.

— Вероватно. Изгледа да је она веома заљубљена.

То су били Миљаев и Зина Осетрова. Путовали су у Вилну, да се тамо венчају са великом парадом.

Зина је добила развод и потпуно је била заборавила своје разборите намере, па је само маштала о томе да се што пре венча са својим идолом Јуријем.

Миљаев је добио службу у Вилни, код генерал-губернатора. Он се понашао некако са висине према својој будућој и успео је да је подчини своме утицају. Тих дана му је она дала пуномоћије да руководи њеним пословима и по себи се разуме да ће он умети то да искористи. Заборавио је одавно и Лику, и покојног Добровољцева, и Царамавирова, заборавио је своје прећашње новчане неприлике и сада је с презрењем гледао на сиротињу. Његова мати и сестре и даље се муче да му праве поклоне, а он их прима снисходљиво и сматра себе као необично благородног човека, зато што се одрекао половине материне пензије. Изгледа му да је добротвор своје родбине због тог поступка. Он троши по неколико стотина рубаља дневно, али ни парице не пошаље својима, пошто су они потпуно задовољни својим животом, бар тако му пишу обе сестре...

Многи му завиде и у пуку и у штабу. У име пука дошла је депутација да их испрати и поднела букет Зинаиди Јегоровној, букет увезан пантљиком пуковских боја.

У неколико јој квари расположење кад се сети да ће и њен бивши муж Васиљев бити веома богат. Ко би могао и слутити да ће она мечка, Наташа Лавренћева, наследити тако рећи милионе! Зина је пред сам полазак дознала за то и била је чисто поражена.

Вест о томе је донео Миљаев из пука, и многи су после тога похитали да обнове познанство са слепим другом.

Завидели су му. Та за Бога слепац, а жени се лепотицом, на још милионарком!

Зина је стиснула усnице, јер није трпела да се у њеном присуству Наташа Лавренћева назива лепотицом.

— Нико је није хтео, па сад се удаје за слепца, — рече она пакосно када се опет заподео разговор о њима.

— А живе као грлици! — примети пуковски ађутант. — Још нису набавили ни аутомобил, нити имају пристојан стан. Па и не спремају се то да учине, већ пробише уши говорећи да ће подићи санаторијум негде на југу за богаље и грбаве.

— И јест ми потребно запетљавати се! — Миљаев слеже раменима. — Јесте, господо, људи се деле на две категорије: једни су јаки и смели, они сами управљају својом судбином и од њих самих зависи срећа и благостање.

Такви неће пропасти! Други пак — страшљивци су и без воље и ништа им не користи: ни лепота, ни положај, ни богатство. Они се врло лако одају каквој страсти и, заслепљени њоме, неминовно пропадају.

— Али од страсти нико није обезбеђен, — одвратише му, — а о женама и да не говоримо! Избезумљена жена је готова на све.

Очи Зине Осетрове немирно заиграше.

»Да није то управљено на моју адресу?« — помисли она и похита у вагон.

Треће звоно.

— Ура, несрављена, ура! — клицала је група Нининих обожавалаца, који су корачали упоредо са вагоном у коме је она била.

— Баците им ово цвеће, — рече Францускињи шапатом Голдини. — Мислиће да им га она сама баца.

Мари се сакри иза завесе, бацајући на перон мирисне руже.

Нина је у дну купеа, покривши лице рукама, плакала, трудећи се да не слуша весело, одушевљено »ура«.

Све би дала у томе тренутку да може још једанпут пасти Владимиру на груди... Паде јој на памет њихов први сусрет, вече проведено у скромно намештеној соби код Лавренћевих, постављен сто са самоваром, лампа са медведом и нежан глас Владимиров, који је говорио:

»Љубав и страст су два потпуно разна осећаја. Љубав буди у души само најлепша осећања. Права љубав временом не пролази, већ напротив јача и нарасте у нешто величанствено, што обузима цело биће. Тако је ја замишљам, то јест, ако она уопште и постоји. А страсти брзо нестане; страст је низак осећај; она буди у човеку све животињско, гура га на подлости, у преступ. Срећан је онај, код кога прође а не направи му пустош у души«.

— Љубав јача и нарасте у нешто величанствено, што обузима цело биће, — рече гласно Нина и сузе јој заблисташе у очима.

Крај.

Жена у огледалу.

Роман из енглеског живота од Г. В. Еплтона.

I.

Са једне суседне цркве проламали су се лагано, један за другим, дванаест откуцаја, кад смо се нас двојица — Ричард Хемилтн и ја — враћали из »Севец-клуба« и пошли ка обали.

Код Адамове улице смо застали, јер смо се ту обично растајали. Ричард је имао свој момачки стан у Мидлтемплу, по чему се одмах могао познати његов позив. А ја сам скоро тек положио бакалореат и пошто осим своје титуле писам имао ништа друго, становао сам у једној скромној собици у Вестkенсинктену.

— Е, сад ћеш ваљда увидети, Теди, — рече он — да ја о том човеку ништа не знам. Адвокат Белдвин, који ми је добавио мој први процес, довео га је јуче к мени. Хтео сам да узме потврду о законитости неких његових потраживања. Како смо дошли на то да говоримо о приватном секретару, не сећам се више. Тек ми смо некако почели да говоримо о томе, и ја сам се одмах сетио тебе...

— То збиља сасвим личи на тебе, драги пријатељу! — приметих ја.

— Та оставимо то! Као што сам ти већ казао, ја лично не знам ништа о томе човеку. Али већ његова спољашност врло је прикладна. Има сасвим седу косу, избријано лице, румене образе и добро очувану белу кожу. Већ и најповршнији поглед ти даје утисак финог црног баршуна, златних наочара и пријатности... ти већ знаш ту врсту људи!

— Дабоме! Ти свакако изгледају врло симпатично!

— Без сумње! Белдвин каже да је он Американац. А и ја држим да има право, судећи по његовом изговору, који мало подсећа на амерички акценат. Белдвин осим тога тврди, да је он богат, има преко неке руднике сребра и бакра. Ја ти саветујем, да га, у сваком случају, посетиш. Онда можеш сам да се увериш о свему и да видиш какав је то човек и да онда радиш, што за сходно нађеш.

Извукао сам писмо из џепа, којим ме је Ричард препоручио њему и које је написао малочас у клубу, и још једанпут погледах адресу.

На писму је стајало:

Господину
Нахум Голиби
Вила Ребенхорст,
Елзинор Роуд,
Сејнт Џонс Вуд.

— Пристајем, Ричарде, — рекох ја — потражићу сутра тога човека. Врло сам ти захвалан. То је прави поклон с неба — колико си казао: двеста и педесет фунти стерлинга?

— Тако је нешто напоменуо. Покушај свакако да добијеш више.

— Учинићу то већ, драги мој. Један скоро испечени бакалореус неда се тек тако отрести, зар не; Ричарде? Дакле, лаку ноћ! Морам да се пожурим, да уватим свој омнибус.

— Лаку ноћ и много среће! — одврати он. Затим смо се растали и сваки је пошао својим путем.

Био сам толико срећан, да још на време уватим последњи омнибус код Пикадилициркуса. За време дуге вожње у Вестkенсингтен имао сам довољно времена да размишљам о свему.

Мој положај није био сјајан. Моје склоности су ме навеле на то, да се посветим правима. Оне су се слагале са намерама мога оца. Али судбина ме је омела врло много. Пред крај мојих студија умре одједном мој отац и тада се испостави да је врло рђаво спекулисао, те је остатак нашег доста великог имања једва достигао за то да платимо његову сахрану. Дивно старо имање у Ричмонду продадоше на добош са целокупним намештајем, и моја мајка, која је имала једну малу кућу у Челтенхему, настани се тамо са мојом сестром Луцијом.

Тако се разбише све моје наде о одликовању у моме звању, о високом положају на суду, о некој сјајној каријери у парламенту, и сви ти младићски снови били су уништени. Нисам ни за тренутак могао да помислим на то да живим од оних малих прихода моје мајке. И због тога сам и нехотице био стављен наглo пред најтежи проблем: да сам заслужујем свој хлеб. Та ми се мисао никада дотада није појавила у конкретнијој форми. Досад је све било тако једноставно и просто. Хранили су ме и одевали, а ја на ту околност нисам ни за тренутак обраћао никакву пажњу. А сада, са празним џеповима, почео сам да увиђам, да се хлеб и масло морају платити и да је зато потребно новаца, да се нико не задовољава поштеним изгледом, да су кројачка срца тврда као камен, чак и према једном бакалореусу кад нема пара у џепу.

То је било једно свирепо сазнање свију основних појмова нашега привреднога живота. Али ја сам морао тешким околностима да погледам у очи и увек сам питао за савет само мога старог пријатеља Ричарда Хемилтна, који је био за неколико година старији од мене. Он је увек имао новчаних средстава у изобиљу, те је стога могао да следује своме нагону. Сад је већ био један од људи из »млађе генерације«, који је имао највише изгледа у служби правди.

Овај је разговор имао успеха. И док се мој омнибус све више приближавао моме циљу, врло ме је обрадовала та помисао, да могу врло лако да добијем годишњу плату од 250 фунти.

*

Тачно у подне идућег дана био сам у улици Елзинор. Са обе стране улице били су високи зидови од цигаља, преко којих се надносило зеленило дрвећа. Нигде нисам могао да видим ниједну кућу, нити да сретнем живе душе, осим једног поштара који је ишао са једним тешким џаком на леђима ка идућем сандучету. Гледао сам код сваког улаза поред кога сам пролазио, али тек на крају улице опазио сам на једној малој таблици написано златним словима »Вила Ребенхорст«. Таблица је била на једној прилично великој и чврстој капији. На тој капији била су, као и на свима капијама у овом крају, мала вратанца са прозорчетом и звонцетом, једним ланцем са прстеном на крају.

Мада је био тек почетак јуна, ипак сам осећао како ме је сунце припекло по леђима, тако је дуго трајало док су се огласили на моје звоњење. Најзад зачух изнутра кораке по шљунковитом путу и осећао сам како ме неко посматра кроз оно прозорче и онда се вратанца отворише.

Отворио ми је неки човек, који очигледно није био ни слуга ни вратар, један мали човек са збрчканим лицем, који се носио као свештеник, и посматрао ме својим очицама, оцењујући ме једним једини оштрим и зналачким погледом. Он је ћутао, чекајући да ја започнем разговор.

— Имам једно писмо за господина Голиба, — рекох најзад. — Могу ли да говорим с њим?

Рекавши то, предадох му своју карту.

Он баци један поглед на њу и онда рече:

— Молим, изволите уђи!

Ја прођох кроз вратанца која су се за мном механички и без шума затворила и пођох за њим. Башта је била обрасла високим дрвећем и густим жбуњем, тако да сам се скоро ударио о кућу, коју до тада нисам ни примећивао. Била је то једна, доста луксузна грађевина, са двоструким лицем и предворјем у стубовима. Портал је био отворен. Попех се уз степенице и пођох за човеком у врло пространо предворје. Одавде ме одведе он у предсобље.

— Хоћете ли бити тако љубазни, да седнете док ја однесем вашу карту господину Голибиу? — рече ми он.

Овог пута нисам дуго морао да чекам. Врата се отворише и иђе један пријатан стари господин и одмах ми, са једним осмехом који ме је врло пријатно дирнуо, пружио руку.

— Врло ми је мило што могу да се упознам с вама, господине Ларте, — рече ми он. — Ви сте свакако онај млади човек, о коме ми је говорио господин Хемилтн.

Ја му се поклоних и предадох му писмо, које сам добио од Ричарда. Док га је он читао, осматрао сам га летимично и нашао сам да је Ричардов опис до ситница тачан. Из сваке његове црте избијала је честитост. Имао сам то осећање да стојим пред једним човеком коме можете поверити жену, своје најдубље тајне, свој новац не бројећи га. Само ми је нешто било чудно на њему. То је свакако било његово невероватно бело лице. Осим неколико бора на челу и око уста, и осим његове седе косе изгледао је врло млад. Његове су се очи живахно светлеле, док је читао оно писмо кроз своје златне наочари.

— Врло добро! — рече најзад. — Господин Хемилтн врло похвално говори о вама и вашим способностима. Његова ми је препорука довољна. Није ми потребно никакво друго обавештење. Будите тако добри пођите са мном горе.

Пођох за њим. Он ме поведе на први спрат у једну собу, чији су прозори излазили у башту. Кроз једна отворена врата видела се мала спаваћа соба. Наспрам њих је стајала једна велика гвоздена каса. По зидовима су биле обешене разне мапе и пројекти. Један врло леп орман, пун књига, један амерички пулт за отварање и затварање, једна дебела простирка, и неколико наслоњача, сачињавали су остали намештај, који је исто тако могао да стоји у каквом бироу у Сити.

Ја сам све погледао једним погледом.

— Ово ће, господине Ларте, бити ваша соба и кад је баш реч о томе, смем ли вас запитати, да ли имате нешто против тога да станујете овде у кући.

— Не, нипошто, господине Голиби... — одговорих ја.

— У том случају, — рече и показа кроз отворена врата — биће ово ваша спаваћа соба. Она је, истина, мала, господине Ларте — при том се опет насмешио — али врло угодна. Што се пак тиче јела, мислим, да ће вам бити најмилије, да га добијате овде у соби.

Пре но што сам успео да одговорим, додаде он:

— Да, то ће бити најбоље и то у оно време, које највише одговара вашим жељама и прохтевима. И сад ваш хонорар. Ја сам господину Хемилтну назначио једну извесну суму, без сумње вам је он казао? Држите ли да је то довољно?

У том тренутку нисам имао храбрости да тражим више и зато сам одмах казао:

— О да, потпуно, господине Голиби!

— Дакле, добро... И сад, мислим, да се нећете наћи увређени, господине Ларте, због овога што ћу вам сад рећи. Господин Хемилтн ми је приповедао о извесним ударцима судбине који су вас снашли, и лако је разумљиво, да би вам и извесна сума готовог новца добро дошла. Не, не, — додаде он, кад сам једним покретом показао да се не слажем с њим, — ја сам се већ налазио у сличном положају, већини се људи то једанпут догоди, — и ја знам како је то. Врло ће ми бити мило да вам једну четвртину ваше годишње плате дам сад одмах.

И пре но што сам се сасвим освестио од изненађења, седе он за пулт и издаде ми чек на ту суму и тури ми га у руку. Тада настави, не слушајући моје срдачне захвалне речи:

— А сада, господине Ларте, кад ћете моћи да примите дужност?

— Одмах, одговорим ја .— Уколико долази у обзир данашње поподне. Све припреме за селидбу могу да завршим вечерас. Стога ми дакле остају још пет-шест часова за рад. Ако будете тако љубазни да ми дате неки посао, одмах ћу се са задовољством дати на то да га свршим.

Он је оклевао неколико тренутака као да нешто тражи, тада му застадоше очи на орману за књиге. Затим погледа на свој часовник.

— Ја имам данас поподне један састанак у Брајтону, стога збиља није потребно да данас останете овде. Али ако мислим, — додаде извадивши из ормана једну књигу, — будете били тако добри да прелистате ову књигу за сат два, било би ми врло мило. То је један опширан извештај о извесним земљама у Северној Дакоти, у којима има много минерала. Хтео бих да имам један извод из тога — разумете: један концизан екстракт! Биће то, бојим се, мало досадан посао и стаће вас прилично времена. Молим вас, разгледајте је данас мало, ако вам се допадне. И сад ме извините, ја не смем да пропустим свој воз. Раскомотите се, као да сте код куће! Ако нешто зажелите, само зазвоните! Ја ћу вас сутра опет потражити.

Кад сам затворио за њим врата, поче да ми бива јасно шта се догодило. Био сам узбуђен. Изгледало ми је несхватљиво да сам на тако чудан начин нашао дом и да већ имам у џепу чек на 60 фунти. Извадих га из џепа и погледах га. Не, то није била варка! Ту је стајало име банке »Лондон и Вестминстер«, потпис: — Н. Голиби — и сума тачно означена! Само сам ја још требао да се потпишем и идућег дана да одем у банку — Ура! — Зјапећа рупа у мојим финансијама биће за тренутак испуњена.

То је било право чудо.

Затим бацих један поглед у спаваћу собу и видех да је она право чудо од удобности и угодности. Моја звезда је била у успону и за један час сам сасвим био заборавио на »Извештај о неколико минералних подручја у Северној Дакоти«.

Најзад сам га се опет сетио. Седох за пулт, метнух велики свезак преда се и покушах да продрем у његов садржај. Видео сам, да то неће бити лак посао, али мучио сам се читав сат да савладам свој материјал. Најзад привуче моју пажњу нешто неозначиво, нешто тајанствено и живо изгледа да је лебдело по ваздуху, нисам само знао шта је то. Нада мном је висило огледало. Изгледа да је оно привлачило мој поглед. Кад сам погледао у њега, као да ме нешто прободе кроз срце: у огледалу сам видео лице једне жене, једно сабласно али неописано лепо лице. Видео сам један свежањ чупаве, потпуно црне косе, и два светла пламена ока, која су изгледа пробадала моја. Моје срце је гласно куцало. Скочих и окретох се. Али ништа нисам могао да видим. Сад се поново окретох и опет погледах у огледало... Лице је било нестало...

II.

Било је то збиља нешто врло тајанствено. Био сам при потпуно чистој свести. Сунце је обасјавало моју собу. Нисам био жртва неке оптичке варке. Исто тако јасно као што сад видим своје лице у огледалу видео сам малопре оно мршаво ужаснуто, али ипак тако дивно. Куд је нестало? Сваки је предмет у соби био јасно осветљен. Тишина је била, такорећи, убиствена. Чуо бих лептира, да пролети, тако је оштар био мој слух, али ни најмањи се шум није чуо. Она тајанствена слика у ваздуху више је узбудила моје осећа је него мој слух.

Са доста напора успело ми је да се опет умирим.

— То су живци, рекао сам тад себи: то су само моји живци. Потпуно је — искључено да је неко живо биће било у овој соби а да не направи никакав шум који би одао његово присуство.

Све сам то мислио са уверењем да не говорим истину.

Отворих врата и опет их затворих. Очајно шкрипање одмах ме је уверило да туда није дошла никаква жена. Сви остали отвори били су прозори. Соба је била сувише високо, да би неко могао туда да уђе.

— Код мене, — помислих — нешто није у реду! Сигурно сам се у последње време сувише много бринуо. Мало свежег ваздуха чиниће ми добро.

На то опет вратих онај »Извештај« на његово место, узех свој шешир, сиђох низ степенице и покушах да отворим капију. Али исто бих тако безуспешно покушавао отворити тамничку ћелију без припомоћи тамничара. тако је сложен био систем брава и реза на овим вратима. Али пре но што сам имао времена да обратим пажњу на ту околност, искочи однекуд онај мали, згужвани човек, који ми је био отворио врата и рече:

— Допустићете, те браве мора човек да познаје, да би могао да их отвори. Каткад има

толико новаца у кући, да господин Голиби мора да предузме врло опсежне мере предострожности против разбојника. Тако!

Капија се широм отвори. Тад човечуљак продужи:

— Мислим да ће бити добро, ако вас испратим до баштенских врата, да бих показао вештачки покрет којим се отвара она брава. Врло је једноставан, кад га већ једном знате...

То је било истина. Он ми мете кажипрст на неку врсту дугмета које је било на жици и мала враташца се сама отворише.

— Тако, — рече тад. — Господин Голиби ће вам, мислим, сутра дати кључеве. Врата се опет нечујно затворише и ја сам се са осећајем олакшања нашао на улици.

— Три и четврт... — мрмљао сам — Пре четири Ричард никад не излази из свог стана. Још ћу га наћи на време.

То је збиља и било. Срео сам га на степеницама.

— Ти си, драги мој? — довикну ми он. — Могу да ти посветим само неколико минута. Један важан састанак, већ сам задоцнио неколико минута. Како је? Јеси ли нашао свога човека?

— Јесам.

— Допада ли ти се?... Примљен?

— Дабоме. Исплатио ме је чак и за три месеца унапред. Шта на то кажеш?

— То ми се чини врло чудно. Нешто необично, разумеш!

— И мени.

У то време прелазили смо преко Помп Корт и ишли према обали.

— Но, ја мислим да није дошло у незгодно време! — додаде он. — Али пошто си га примио, обвезао си се да останеш три месеца код њега. Но, то ће ти бити и самом јасно! Свакако то радо чиниш, зар не?

— Да ти признам отворено, не знам... — одвратих му ја. — Открио сам у тој кући нешто чудно, да не кажем мистериозно.

— Како? То мораш да ми објасниш. Укратко, молим те. Чим стигнемо у Фимт-стрит, морам да уђем у први слободан фијакер на који наиђемо.

Испричао сам му што сам умео краће шта се догодило. Моје озбиљно лице га је очигледно увеселявало. Он се смејао.

— Теби, чини ми се, фали једна даска, шта...

— Којешта, — прекидох га ја мало раздражен. — Ти, чини ми се, баш ништа не верујеш?

— Та ваљда морам да имам у теби поверења, разуме се — одврати ми он. — У кући има аветиња, с тим мораш да се помириш. Ја збиља не бих имао ништа против да се и мени појави тако лепа авет. Покушај идући пут да је ухватиш. Тако, ево један празан фијакер. Морам сад да те напустим. Тедди. У... у... у!... Жао ми је. Посети ме опет скоро.

У идућем тренутку одоше његова кола у правцу цркве св. Павла.

Спочетка сам био мало љут због његовог понашања. Није ме схватио озбиљно, као што сам ја хтео. Сматрао је да сам жртва оптичке обмане. Па ипак је требао да ме познаје боље. Али моја је љутња престала још пре него што сам стигао у Чаринг Крос. И ја сам стекао уверење, да је боље да свој чудновати доживљај задржим за себе, ако не желим да ми се смеју. Јер сигурно је, да ми нико не би веровао. Већ сам и сам почео да сумњам у свој доживљај.

Успут сам потражио нашег старог породичног адвоката, који ми је позајмио 10 фунти на мој чек и тако ме ослободио те дужности да сутра ујутру одем у Сити. Са новцем одох опет у Вестенсинктн, платих свој мали дуг код газдарице, спаковах оно мало својих ствари што сам имао и приметих тада да сам за остатак дана и целу ноћ слободан.

То сам вече одлично јео и доспео — ни сам не знам како — у »Ампир-Театр«. Ту се догодило нешто врло чудно. Било је отприлике једанаест сати. Гужва по фоајеу била је на врхунцу. Из нејасне галаме одједном допре до мојих ушију један необично познати глас и ја разабрах речи: — Један частан, фини младић — још мало зелен. Он је још... Бакалареус са Оксфордског Универзитета. Баш оно што треба да би се...

Гласни смех једне жене прекиде крај реченице.

Ја се усплахирено осврнох. Баш иза мене стајала је једна група господе. Међу њима ми је нарочито упао у очи због свога сабласног бледила један леп младић, чије сам лице свакако већ раније видео. Да ли је он казао те речи које сам малопре чуо? То нико не би могао да утврди, и, уосталом, по чему су се оне баш односиле на мене? Ја сам се скоро осећао уверђен, нарочито после оваквог Ричардовог понашања. Али већ у идућем тренутку онај је младић нестао у гужви.

Насмејао сам се због овог случаја, запалих једну цигару и изађох из позоришта. Лејчестер Сквер је био осветљен као на дану, а ноћни ваздух пријатно свеж. Ја се опет одшетах до Вестминстера и опет уђох у воз за Ирлс-Корт. Могао би човек да помисли да сам бар последњу ноћ провео у својој собици на миру, али није било тако. Мучили су ме тешки снови о незгодама и жалости. Није то било ништа одређено, само нејасне преставе у којима су се сличнично бледо лице једног човека и разбарушене коврџе и пламене очи једне жене непрестано појављивали. Сунце је већ обасјало моју собу, кад сам погледао на свој сат и видео сам да је шест.

— Нека ђаво носи такве снове! — помислих ја и сручих се у идућем тренутку из кревета у каду.

— Нема ништа боље од хладне воде, да се растера туробност — рекох у себи, кад сам, као препорођен, у најбољем расположењу почео да се облачим.

Стадох на прозор и размакох завесе. Топли јутарњи јулски ваздух улазио је у собу и повећавао моје задовољство.

— Сад је опет све добро — насмејах се — хахаха! Ричард је ипак имао право. Мора да је било уображење или раздраженост мојих живаца. Прибери се, Теди, не бламирај се опет!

Журио сам, да завршим све послове. Још није било десет, кад сам се са својим куфером довезао пред вилу Ребенхорст.

Овог пута се отвориште преда мном врата широм и гостољубиво и фијакер оде до предворја. Онај мали човек са збрчканим лицем био је веома весео. Један слуга у ливреји се појави и узе пртљаг.

Лепушкаста собарица са белом капицом и кецељом поклони се преда мном, када сам прошао поред ње. Да ли сам могао да очекујем срдачнији дочек?

Већ за пола часа сам се удобно наместио у својој соби. Био сам у најбољем расположењу, потпуно сам заборавио ону жену са рашчупаном косом и опет засео за »Извештај о неколико земаља у Северној Дакоти богатој минералима«. Рад ме није нимало разонодио, али ћавио сам се четири сата с њим, све док се не сетих ручка.

Као што ми је казао господин Голиби, зазвонио сам. Она лепушкаста собарица, која ме је тако љубазно поздравила у предворју, појавила се на то и није потрајало ни пола часа, донела најлепши ручак који се може пожелети.

— Да ли више волите бордо или рајнско вино? — упита собарица. — Почео сам да увиђам да је моја судбина пошла сасвим новим путем и чудиле су ме само моје црне слутње последњих дана.

Одлучих се за бордо и нашао сам да је врло добар. Најзад сам одмакао столицу од малог стола, са пријатним осећајем да сам одлично ручао, извадио по обичају своју лулицу из џепа, и у идућем тренутку сам пушио један мирисан и фини дуван, који је био спремљен уз ручак.

— Шта ћеш још? — упитах самог себе. — Кога сам врага само имао оне црне слутње? Сад хоћу да се мало проведем!

На порталу запитах оног малог човека како се зове.

— Севкинс... — одговори ми он, церећи се ружно, што никад нисам заборавио.

— Хвала, Севкинсе... — рекох му. — Када мислите да ће се вратити господин Голиби?

— Вечерас. Не могу вам тачно рећи у колико сати.

Отприлике један сат сам провео у шетњи по околини Сејнт Џонс Вуда. Онда сам се опет вратио и дао се на онај »Извештај«. Био је то један подебео свезак од скоро хиљаду страница и никад нисам видео досаднију књигу. Бацио сам се са највећим жаром на посао, па ипак ме спопао дремеж. Борио сам се неко време с њим. Тада ме умор савлада.

Кад је мој дух почео поново да се креће, био је први осећај који сам имао да се још нешто осим мене налази у соби, нешто неодређено, што у првом тренутку нисам могао тачно да означим. Могао сам да се закунем и уплашено се обазрех по соби. Ништа нисам видео. »Опет сам нешто сањао«, шапух у себи, то је било све. Али кад сам поново хтео да се вратим започетом послу, нашао сам на своме изводу једну цедуљу, на којој су женским рукописом биле написане ове речи:

»...Ако вам је драг ваш живот и спас ваше бесмртне душе, напустите сместа ову уклету кућу!«...

Прочитао сам и по други пут то чудно обавештење, када зачух у соби кораке. Ја згужвах хартију окретох се и нађох се очи у очи са господином Голиби.

III.

Ако је господин Голиби можда и опазио неку збуњеност на моме лицу, по његовом се држању од свега тога ништа није примећивало. Он је био веома ућудан и љубазан, када је, показујући на ситно исписани табак мога рукописа, рекао:

— Ви брзо напредујете, као што видим. Али бојим се да вам се тај рад можда не свиђа много, господине Ларте.

Премишљао сам о речима на оној цедуљи коју сам сакрио онако згужвану у песницу, усиљавајући се да се насмешим.

— Дакако, књига је мало сувопарна... — одговорио сам ја — али ја сам имао и горих ствари да вршим. Например, интегрални рачун...

Сад се он насмеши.

— То ме подсећа на моје студије, — рече он. — Ја сумњам, међутим, да ли бих сад још умео да решим најобичнију једначину. О како пролази време, а с њим и памћење! О јерум, јерум, јерум, o, quae mutatio итд.

Затим са лаким уздахом седе у столицу крај мене.

— Желео бих да сам могао да вам пружим једно занимање, које више одговара вашим склоностима, — настави после једне извесне почивке. — Међутим посао не жури. Немојте да се премарате! Ја мислим да ћете се ви овде постепено уживети. Надам се да вас добро услужују.

Ја му се захвалих, а он онда настави:

— Ми живимо врло мирно и повучено. Слутим, да ће вам се то чинити мало једно-

лично. Док је још живела моја сирота жена, било је све то много, много друкчије. Жалосно је то, кад човек изгуби своју другарицу, господине Ларте. Желим вам, да вам се та несрећа никад не догоди.

Прогунђао сам неку врло баналну примедбу о ударцима судбине. Нато је он замишљено климнуо главом и продужио:

— Да, ... ја живим врло усамљено и тражим утехе, или, боље рећи, заборава у финансиским предузећима. То мало заглушује бол и живот је мало сношљивији, а иначе би био потпуно без садржаја. Али осећам да су дошле године и да ми је потребна помоћ једног човека, који ће бити млађи и енергичнији од мене и на кога се могу потпуно ослонити. Мој ме инстинкт у таквим стварима никад не изневерава и, ја мислим, да сам у вама нашао онога кога тражим. Ви сте по имену мој приватни секретар, али стварно ја желим да ми будете више од тога. Моји планови, мислим моји пословни планови, врло су велики и ја желим, да и ви у њима учествујете, или да бар играте активну улогу у њиховом извршењу.

Ја сам га гледао запрепашћено.

— Али, — одвратих му ја — ја се ништа не разумем у пословима...

— То ја знам, — одврати он. — Због тога морате радити прво са мном. Вама треба још много чега научити, а заборавити и онако немате шта. Под мојим водством може много што шта о чему ви сада још и не сањате, постати стварност. Ако присвојите моје методе и изједначите своје интересе са мојима, врло је лако могуће, да ћете у најближој будућности стећи мало имање, господине Ларте.

На ово нисам умео ништа да одговорим. Овај је човек изгледао достојан мога поверења. Да ли је могуће да сам ја наишао на таквог филантропа? Да ли је вероватно, да ли се тако нешто уопште може и претпоставити, да један човек с којим нисам говорио више од једног сата, говори тако отворено о повећању мог имања, а да нема неке више циљеве или — да није неки луди алтруиста, који хоће да експериментише са једним безазленим младићем?

Ја сам страшно напрезао свој мозак не би ли нашао само неки згодан одговор, али ништа ми згодно није пало на памет и због тога сам само казао:

— Ја сам вам веома захвалан на вашој доброти, господине Голиби.

— О, молим! — одврати он. — Ви сте ми симпатични. Имате поштено лице. Имам тај осећај, да се могу ослонити на вас. Ја вам поклањам своје поверење и одмах ћу вас посветити у своје планове. Јесте ли били у Паризу?

Ово неочекивано питање мало ме је збунило. Али ја сам само одговорио:

— Не, господине Голиби.

— Но те ништа не чини! Добио сам информације односно неких француских папира и наложио својим лондонским агентима да купе тих папира за 20.000 фунти. Ови ће папири, као што имам разлога да верујем, бити у вашим рукама. Пошто можда неће бити овде — то за сада још не знам сигурно — ...

Ту га прекиде нечије куцање на вратима. Севкинс уђе у собу. У руци је имао један телеграм.

— Аха! баш као што сам очекивао... — рече господин Голиби и, погледавши на часовник, продужи: — Ја морам у нет и по већ да отпутујем брзим возом у Менчестр. Без приговора, Севкинсе. Проклета ствар, али... не да се изменити!... — настави он, кад је Севкинс изашао. — Ја ћу се сутра што могуће пре вратити. Желео бих да међутим одете у Сити. Ја ћу вам дати једно писмо за свога агента, господина Уормлеја, а наложићу му да вам преда оне вредносне папире о којима сам вам малопре говорио. Најбоље ће бити, да вам то писмо одмах напишем.

Одмах стаде поред пулта, написа брзо неколико редова на један табачић, мете га у омот, исписа адресу на њему и предаде ми напослетку то писмо не запечативши га.

— Било би добро да и тамо и натраг узмете кола, ради сваке сигурности, — примети ми он. — Те ћете папире затим затворити у ову касу. Одмах ћу вам показати и то, како се отвара.

Он устаде и приступи великој гвозденој каси и позва ме да му пријем.

— То је дивно парче, — рече ми он. — Амерички фабрикат! Ни у Енглеској Банци немају бољу. Ја сам, истина, за сваки случај, осигуран са 10.000 фуната од провале. Али ниједном разбојнику на свету не би пошло за руком да отвори овај орман. Он има две браве.

Рекавши то извуче два кључа, гурну један у предњу браву а други у ону што се налази више по среди врата и рече ми:

— Е, сад пазите!

Ја сам пажљиво пратио његове покрете, који су били веома сложени, и тада се врата отворише.

— Ова се каса просто затвара помоћу једног федера, — примети он тада, — и пошто у овом тренутку у њој нема никаквих вредносних хартија, оставићу је отворену. Кад сутра дођете са хартијама, одмах их метните у овај трезор и гурните врата. Чућете како се федер склапа и знаћете да је све у реду. Остале ћу вам појединости казати кад се вратим из Менчестра. Чекајте само: данас је среда... Будите спремни да у петак отпутујете у Париз. Је ли вам све јасно, господине Ларте?

— Свакако, господине Голиби.

— Лепо. Немам више много времена. Морам сад да одем.

(Наставак у идућем броју.)

Рак је излечив.

Чувени француски хирург, професор Ж. Л. Фор, даје своје стручно објашњење о овој опасној болести, у жељи да потре извесне заблуде распрострањене чак и међу лекарима.

(Интервју са публицистом Шарлеом.)

„Дивна је то мисао," — рекао ми је Г. професор Фор — „што сте ме дошли питати о овом узбудљивом проблему рака, јер ви ми пружате прилику да ширу јавност упозорим на предрасуде, чија је она жртва."

— Та широка јавност, господине професоре, једва чека да буде обавештена ... И, на пример, била би срећна, кад би чула да је наука најзад открила праву природу страховите болеће.

„Авај, то још није! ... Да ли је проузроковач рака какав микроб, паразит, као код толиких других обољења! Вероватно; а није мање вероватно да има неколико врста тог паразита. Али ми нисмо у праву ма шта о томе тврдити, све док својим очима под микроскопом не видимо паразит рака, или не произведемо, експерименталним калемљењем, болест коју он проузрокује!"

— Али развијање те болести је потпуно познато данас?

„Јесте, бар дејство болести. Тачно је, да смо установили са особитом јасноћом, сва стања развијања рака. Захваљујући истологистима, ми видимо његово рађање и напредовање. Ови научници нам покажу прво извесне ћелије организма — а поглавито оне ћелије које се налазе у нашим жлезданим органима, чије деловање је врло живо — како се одједанпут почну умножавати на неки начин необичан, претеран, неуредан, анархичан. Те ћелије врло брзо освоје своје суседе, продру у разне органе и множећи се непрестано, брзо образују, својом чудовишном нагомиланошћу, једно ново ткиво, један „неоплазам". — Затим овај оток (тумор) постане већи, пробије се у околна ткива, разједа их и постепено разори. Неки пут ћелије рака продру у слузокожу или у кожу и ту постане рана, чир. Или ћелије рака уђу у лимфне судове и тамо стварају нове расаднике заразе. Често навале на зид једне вене, пробуше је, продру у крв и тада се болка накалеми на који било део тела, на јетру, плуће, бубрег, црева итд."

— И тада је смрт неизбежна?

„Ту ћу вас прекинути, господине," — рече професор Фор — „јер ја погађам у вашем духу једну од предрасуда против које никад не би било довољно бунити се. За вас, разуме се, па готово и за цео свет, реч рак значи што и „болка неизлечива и смртоносна." Више но и сама куга, о којој нам је говорио Ла Фонтен, рак улива ужас и јавност држи, да умиру сви они које он снађе ... Али ви грешите ако тако мислите и зато похитајте известити из заблуде своје читаоце: Рак није неизлечива болка. Рак је болест од које се може оздравити!"

•

„Јесте, оздравити!" — поновио је одлучно хирург. „И то не треба никога да изненади, пошто се већ познаје развитак ове болести. Зар вам не рекох, да се рак рађа у једној одређеној тачки тела, рецимо у ћелијама каквог жлезданог органа? Па лепо, у томе тренутку болесно је само то место, рак је локализован, обележен, а сав остали организам је још здрав. Зато, ако ми сместа искоренимо рак још у његовом зачећу, тај оток који није већи од лешника (чак и мањи), пре но што се његове опасне ћелијице не разиђу по суседним ткивима, несумњиво ће се доћи до потпуног исцељења."

— То значи, да је рак излечив, ако се болест на време установи и ако се одмах приступи лечењу?

„Тако је! И ви можете нагласити да је, захваљујући благовременој операцији, спасено на тисуће и тисуће људи: узимам за доказ једну статистику поглавито за жене, коју сам саставио ја сам и која допушта тврдњу да је од 100 оперисаних болесница од рака потпуно излечено 80! Али, на несрећу, мора се признати да услови за успех наилазе на две озбиљне сметње."

— Вероватно, тешкоћа одређивања те болести?

„Прва сметња успешном лечењу рака је незнање публике, управо једна предрасуда. За обичан свет не значи рак једино неизлечиву болку, но и болку која изазива љути бол. Али, и ако је то истина за рак кад је он већ у запаљењу те проузрокује страховите болове, није тако и у почетку болести. Рак, у своме почетку, не боли. И баш зато што тада још не пате, болесници га занемаре и иду лекару тек пошто се болка раширила. Кад би одмах и док још не почну осећати болове, упитали лекара за савет, овај би поставио диагнозу и послао их на операцију.

„Али ту настаје друга сметња — односно, друга предрасуда ... А за ову предрасуду није крив болесник, већ сам лекар.

„И међу лекарима, нажалост, још увек има толико погрешних мишљења о раку. Једни кажу за рак да је неизлечив, те се болесник нема чему надати осим патњи и смрти. „Оп-

шта афекција", веле други, па где ће ту помоћи једна чисто „локална" операција... Болест која се повраћа, кажу трећи, који онда сматрају да је бесциљно и обраћати се хирургу!

„Дужност је савесних лекара, да устају против овако изопачених мишљења. Као што је погрешно тврдити, да је рак неизлечив, да је увек смртоносан, да је његово седиште свуда по телу, те да се не може пронаћи, исто је тако заблуда веровати, да се рак мора неминовно враћати (да је рецидив неизбежан)! Истина је, да су ти рецидиви рака у данашње доба врло чести, било стога што се сувише нагло приступи операцији, или зато што хируршки ножић није могао очистити сва заражена ткива, која су често јако удаљена од главног отока. Али, када се на време изнађе болест и када хирург благовремено приступи послу, онда се рак више не враћа: он је радикално искорењен."

*

„И ја идем још даље," — настави професор Фор. — „Ја сам доживео да видим исцељење рака и кад је оперативно ишчишћавање било несавршено; чини се, да је било довољно извадити главно седиште да би се зауставило множење бољке. Ето то би морали знати и болесници и њихови лекари."

— Па и када би то знали, болесници би се ипак бојали операције, господине професоре. Зар они не мисле с правом, да ће се убудуће рак моћи лечити и каквим другим начином, а не само ножем?

„Свакако!" — одговори доктор Фор. — „Сечење, које је од 1870. до 1910. године било једини озбиљан начин за лечење рака, уступа места мање трагичним методама. Постоје разни начини лечења: тако, „серум против рака", који није дао никакве користи, бар до данашњег дана; па хемиска тела као што су бакар, селениум, кинин, колоиди, која су дала осредње резултате. Међутим, као што знате, велика нада нам је дошла од употребе зрачења (радиација).

— Одиста. Зраци Икс, а нарочито зраци који истичу из радиума, чине чуда, није ли тако, Г. професоре? И у борби коју су они повели против ножа, чини се, да су они победници...

„Полако, само полако!" — одговори Г. Фор. „У овом питању рака, у коме сам вас упозорио већ на толике предрасуде, чувајте се једне нове предрасуде. Док једни упорно тврде да је рак неизлечив, дотле други одушевљено вичу: Рак је побеђен! Зраци Икс и радиум уништили су га!

„Видите ли, и то је заблуда и не мање опасна од осталих. Да је примена зракова Икс и радиума дала већ лепих резултата; да повољно делује при лечењу извесних благих и површних отока, то је истина; и ја додајем, да смо у праву очекивати још више од „радиотерапије" и „радиум-терапије". Али објављивати њихову пуну победу над ножем — и што је још више и над самим раком — то значи, ширити једну наивну бајку и будити наде које могу довести до најгорих разочарења.

„Не, не постоји борба између хируршког ножа и зрачења, али постоји прегањање између хирурга и радиологиста. Једни као и други, ако су искрени, признаће вам да оздрављења која су постигли помоћу зракова Икс и радиума нису ни мање ни више сигурна од оних која дугујемо хирургији — и да су после радиолошког лечења рецидиви рака исто онако бројни као и после лечења хируршким путем."

„Уосталом, ја вам тако говорим баш зато што сам покушао саставити оба начина лечења, хируршко са радиолошким, при сузбијању извесних отока, па чак и када су дубоки. Ја бих оперисао болесника, па на неколико дана после операције примењивао и радиум на истоме болеснику, како би сигурније уништио последње елементе рака који би могли заостати. Е добро, знате ли резултанту мојих напора: Од сто болесника, који су лечени само операцијом имао сам 39 рецидива, — док од 100 болесника који су уједно оперисани и лечени радиумом вратио се рак педесеторици!

„Али чувајте се закључка, да је зрачење бесциљно и штетно у борби против рака. Примена радиације је још сасвим нов метод који се мора проучавати, који се, уосталом, сваким даном усавршује и који ће нам, по моме мишљењу, дати најнеобичније резултате. Али за сада је тај начин тек у своме постанку и ми ћемо га моћи тачно проценити тек после неколико година.

„А дотле" — закључи професор Фор, — „реците својим читаоцима: прво да је рак излечив, затим да је спасење оболелога поглавито у благовременој операцији.

Прев. В. Р.

Непажња.

Рене Виснер.

Раула Фави, ђака у лицеју Кондорсе, потера срећа на један врло прост начин. Отишао је на трке са Белом Бириз. Он ју је волео, и њено присуство претворило је овај пролетњи дан у још лепши и пријатнији.

— Ја сам срећан, што сте овде... — говорио јој је он у аутомобилу, који их је возио ка Отеју.

— Баш толико?

— Па зар сумњате?

Била је дивна та Бела! Играла је у Музик-Халовима, не без успеха, а сад је сањала да постане глумица од дара.

— Имате ли новаца?... — упита она Раула, када стигоше у Отеј.

— И сувише! — одговори он.

Играо је у првој трци и изгубио. Бела је међутим добила. Раул је играо наново и опет изгубио. Његов танак новчаник био је тако опустошен губитком, да сам себе запита:

— Како ли ћу платити аутомобил после?

И на помисао да ће бити приморан да начини пред Белом ераман покрет, да пружи руку као неки просјак, обузе га мука.

— То не, ах, само то не! понављаше он.

— Држите, играјте за мене у овој трци, рече му она.

Играо је за њу и за њега. Још је једном она добила а он изгубио. Тада га једна очајничка мисао подстакну на злоупотребу.

Он рече Бели, показујући јој тикет, који беше узео за себе:

— Морам, да вам се извиним. Преварио сам се у броју. Ви сте требали да добијете, али моја је непажња спречила то.

— Не мари ништа! — одговори она.

Раул се упути ка баракама и наплати суму од три хиљаде франака, која је представљала Белин добитак.

Изгледало му је као да се неки велики терет с њега свалио. Он ће моћи дакле платити аутомобил и увече вечерати са својом пријатељицом. Он томе програму додаде још нека разна разноћења и дивне поклоне, који га оставише без пребијене паре.

Сутрадан после те шетње у Отеј обухвати га читав талас гриже савести. Два дана доцније он оде у канцеларију код свога оца и рече му:

— Позајми ми три хиљаде франака.

— Младићу твојих година није потребна толика сума.

— Извини, потребна ми је одмах.

— Да се проводиш?

— Не, да исплатим дугове...

И, прикљештен питањима, он исприча, како је на тркама учинио велику грешку.

— Ти си смешан, — узвикну отац. — Заслужио си да те стрпају у затвор.

— Ја сам твога мишљења, — рече гимназиста. — Зато те и преклињем да ми даш новац, да би се одужио.

— Немам више поверења у теби! — изјави господин Фави. — Отићи ћу лично тој госпођици да однесем новац.

Господин Фави оде код Беле, и објасни јој узрок своје посете.

— Ваш је син право дериште, — узвикну она. — Како, он је несрећан због те мале сумице коју сам му поклонила!?

— Коју сте му поклонили, госпођице?

— Али, господине, ја сам лепо видела како Раул... како ваш син очајава. А што сам му ипак рекла да игра за мене, то је био, уосталом, тако сам мислила, један леп начин да му кажем: „Све сам разумела, немојте бити луди!"

— Али, госпођице, ваша је доброта по моме мишљењу врло велика, ви храбрите мога сина да све то понови...

— Слушајте, господине, — одговори му Бела после једног тренутка уздржавања — кад човек помаже неког пријатеља, не може да мисли на сваку ситницу!

Бела је тога дана била лепша него икада. Хаљина од финог ланеног платна показиваше је целу. Вече се спуштало као неки саучесник. Цвеће из малог Белиног врта мирисало је на своју газдарицу.

Господин Фави дотакну својим уснама Белину руку и радосно узвикну:

— Приметио сам већ одавно: мој син и ја имамо исти укус...

— Мислим да се нећете љутити онда на њега, као ни на мене, због оног глупог догађаја?

— Нећу! Али даћу га у пансионат... Заслужио је.

Бела тада устаде са достојанством, кога је без сумње задобила играјући у Мјузик-Халу, и рече господину Фави-у:

— Господине, изгледате ми добре воље. Ви се показујете према мени врло галантни. Ако желите да ме посетите с времена на време и да одиграте са мојим пријатељима коју партију брица... примам сваког понедеоника увече... али стављам један услов; доводићете са собом и сина.

Идућег понедеоника он дође Бели и рече јој, једним немарним тоном:

— Ах! знате ли, одустао сам од тога да дам свога сина у пансионат?... Иако је доста млад, верио сам га са једном од његових пријатељица из детињства. Томе дечку је толико потребно да буде под нечијим надзором!

— Честитајте му и од моје стране, — рече Бела — а нарочито му препоручите да више не игра на тркама, кад буде ожењен. Законите жене имају мање сажаљења него ми, а не знају чак ни зажмурити а ни пружити руку...

— Нећу заборавити да му испоручим ваш савет... — одговори он.

Тог вечера господин Фави изгуби три хиљаде франака играјући брица са Белом.

— Видиш, рече му отац грлећи га, када ју је у зору напуштао, видиш ли како си имао права што си ме послушао.

Превео: Милош М. Црвчанин.

Гејзери.

Познато је свима нашим читаоцима да на Исланду постоје гејзери, који се налазе близу

негдашње велике вароши Скалхолта, с десне стране од вулкана Хекле. У једној широкој долини, с времена на време, шибају млазеви вреле воде и стварају величанствену слику. То су гејзери о којима је недавно сер Хезлит написао једну занимљиву књигу.

Исландски гејзери су, пише Хезлит, веома различити како по обиму, тако и по снази и висини докле допиру. Њихова је вода врела због близине живог вулкана Хекле, а водоскок се јавља врло нередовно. Када ће се јавити гејзер не може се знати, због тога путник који жели да види ту ретку и величанствену појаву мора да остане по неколико дана. Обично се чује тутњава под земљом, она долази из дубине и за онога који то први пут чује није нимало пријатно.

То је први знак, а на површини се још ништа не види. Одједном, велики отвор у земљи, који у пречнику има до 60 стопа, као да се пуни водом, која је бистра као кристал. Затим се дижу ситни мехурићи, мирна вода се узнемири, таласа се и прелива преко корита. Онда настаје врхунац, нешто захује и затутњи као грмљавина, и водени стуб, силан и огроман, полети к небу. Врела вода је измешана са паром и камењем и тешко ономе који се деси близу њеног домашаја. Млаз иде до стотину стопа у вис, а траје од пет до десет минута.

Избијање воде понавља се неколико пута, па се онда све стиша. Тамо где је неколико минута раније беснео гејзер не остане ништа друго до мало и мирно језеро. Природа као да се заморила, све добије обичан изглед, док поново не почне да ври и тутњи под земљом и док нови гејзер не полети пут неба.

*

Ретке тице.

У полутарским пределима вија се једна повећа и занимљива тица, која се врло лако даје познати по неколико битних особина. Њено племе није велико и одавно је почело изумирати.

Та тица зове се хомрај, што би значило „тица-носорог“. Кљун је код хомраја врло снажан, кукаст, на врху шиљат, а с горње стране покривен једном врстом кресте, која је црвене боје по горњој површини, а доле жута и бледа. Очи су врло живе и пурпурно црвене боје. Перје је црно, реће прошарано са белим. Хомрај је висок 130 см., а дужина тела му је већа, пошто само реп износи 45 см. Кљун је исто тако дуг, према телу, и износи 25 до 30 см.

Хомрај се највише вија у шумама предње и задње Индије, а живи на острву Суматри. Енглески путник Хокер видео је једну врсту хомраја и на Хималајима. Крај је био сасвим без воде и он се заинтересовао да види како те тице живе. Приметио је да оне беру воће, бацају га у вис, дочекују у кљун и тек онда једу. Клепетање њихових кљунова чуло се далеко. Уз то, тице су пуштале некав чудан крештав глас и човек у првом тренутку не би могао поверовати да долази из тичјих грла.

Најзанимљивији је хомрај у доба када прави гнездо и када женка лежи на јајима. Обично у каквом шупљем дрвету или пукотини од стене женка снесе само једно јаје. Тада је мужјак зазида, т. ј. цело гњездо облепи и остави само један отвор кроз који женка добија ваздух и може испружити главу. Док женка лежи на јајету, мужјак јој доноси воће кроз отвор. Наравно, женка врло много ослаби, да доцније једва стоји на ногама када се младунац излегао.

Најближи рођак хомраја живи на острву Јави и научно му је име „buceros rhinoceros“. Он је нешто мањи, кљун му је црвен, непрестано лети и чује се из далека. Најрадије живи у старим шумама и стаје само на врховима дрвета. Посматрана из даљине, на врху дрвета, у живописним бојама, ова необична тица је лепа, пажљиво расматра околину, пошто се интересује за све што се дешава око ње.

Слична је хомрају још једна тица, која није тако лепа, а која живи на острву Цејлону и даје се лако припитомити. Научно се зове „buceros monoceros“, а негује се по кућама ради утамањивања мишева, које одлично хвата. У стању је да вреба миша као мачка, ухвати га брзо, снажним кљуном згњечи, а онда га баца у вис, хвата и одмах гута. Гуша јој је јако развијена и може примити већу количину хране.

Остале тице из овог племена нису тако занимљиве, оне имају нечег сличног са нашим гавранима и вранама. Једу сваку храну, живе пар по пар, вијају се у јатима, скупљају се на врховима дрвета. Кад је једна тица рањена, остале се скупљају око ње и хране је све док је у животу. Када спазе леопарда, или какву другу опасну звер, одмах се узнемире. Сову сматрају за свог непријатеља и гоне је на сваком кораку.

У Европи ове се тице могу видети само у зоолошким баштама, али и ту, поред све неге, не могу дуго живети. У Берлину су се, например, пре рата могла видети два лепа хомраја. Данас их можда нема нигде и због тога смо их описали.

*

Млечно дрво.

На канарским острвима, на Цејлону и у јужној Америци, на обронцима планина Кордиљера расте једно чудновато и корисно дрво. Тамошњи становници га зову „palo da voca“ а ми би га могли назвати млечно дрво.

Гране тога дрвета споља изгледају суве, али чим се засече њихова кора, одмах потече бео сок, који је прилично сладак и по укусу опомиње на кравље млеко. За време летњих

дана, нарочито док топли сунчани зраци загревају кору, тај сок сам пробија и тече низ дрво.

Становници хватају тај сок и он доцније у суду добија жућкасту боју. Употребљавају га као пиће и тврде да је и хранљив. Хемичари налазе да у њему одиста има извесних састојака као у млеку.

*

Како се уништава жижак.

Жижак се брзо множи и брзо поједе жито у једној целој житници. Лек није тежак да се ова штеточина уништи.

Умочи се у воду платно од конопље, и пошто се исцеди, простре се преко жита у коме се жижак већ појавио. После два часа маса жижака залепи се на платно, које се после тога полако савије и спусти у воду. Пошто се жишци подаве, платно се исцеди и поново разастре преко жита.

Бернсова Мери.

Судбина једног песника.

Околина села Мосжил, које лежи у скотским планинама, блистала је у сјају сунца на заходу. Са високе, кршевите и ретком шумом обрасле косе био је диван поглед на ту романтичну околину.

Село лежи у долини кроз коју вијуга пеном посута речица Ер; у даљини блешти површина планинског језера, а по брежуљцима су расуте куће малог села Тарболтон. Сеоце је окружено густом шумом . . .

Била је баш мајска недеља, а на планинској коси, са које је тако чаробан изглед, нашло се под гранатом буквом двоје младих, да се опросте. Било је то њихово омиљено место, где су проживели најслађе тренутке свога живота, где су после напорног и тешког дневног рада налазили одмора и уживања у лепоти природе.

Двоје сиротих и несрећних, али племенитих душа и честитих срца, били су заљубљени и неисказано срећни у својој љубави. Обоје су били из народа, из најнижег слоја. Он је био син врло сироте мајке, коју је беда после мужевљеве смрти дотерала у тај крај. Добри син радио је са мајком и још једним братом, али се срећа није хтела насмешити на њих, две неродне године бациле су их у праву беду. Ни она није била богатија од свога драгана. Служила је у једном дворцу, чувала краве и продавала млеко.

Нису имали ништа друго до своја заљубљена срца. Па ипак, када је младић казао својој сиротој мајци да жели да узме за другарицу свога живота девојку исто тако сироту као што је био и он сам, она их је благословила.

Мери Кембел није имала родитеље, имала је само добре рођаке, који су становали око две миље далеко од Тарболтона. Хтела је од њих да добије благослов пре него што би ступила пред свештеника да је за увек веже са вољеним Робертом.

И због тога су се састали на омиљеном месту, да се опросте. Сели су на мекану маховину испод гранате букве. Унаоколо је владала тишина. Дуго су седели једно поред другог, Мери спусти главу на верна Робертова прса и заспа. Пробудила се када је зашло сунце . . .

Држећи се за руке спустили су се до речице Ер. Скочивши на велико камење које је вирило из тамне воде, замочише своје руке у воду и два прста десне руке положише на библију, коју је Мери увек носила са собом. Заклели су се на вечиту верност и љубав. Још један врео пољубац, још један стисак руку и заљубљени се растадоше.

Мери је отишла својим рођацима и Роберт је узалуд ишчекивао њен повратак. Место драгане дошла му је вест да је Мери после кратке болести умрла.

Роберт није стајао крај њене постеље, није ју видео када је умрла, није затворио њене дивне очи, чак није ни знао када је њено тело спуштено у гроб . . .

Рекоше му само да је Мери умирући дала библију са витицом косе и да је слабим гласом замолила:

— Дајте ту библију и витицу моме Роберту за успомену!

Роберт је то примио, али мир и срећа ишчезоше за увек. Нигде није нашао мира, мислио је само о Мери, о својој звезди, која се тако рано и тако брзо угасила. У бољу будућност није веровао; бол и туга отерали су га из домовине.

Али пре него што је оставио завичај дао је да се оштампа једна мала збирка песама, које је испевао када је био срећан и чезнуо за својом Мери. Хтео је да добије нешто пара за пут у Индију, а није ни слутио да ће врло брзо постати највећи лирски песник у Шкотској.

Име Роберта Бернса, који је до тога доба ишао за плугом, изговарало се у највишим круговима. Са свих страна дошла су писма и савети да остане у домовини. Бернс оде у Единбург, а слава се његова рашири по целој Енглеској.

Друго издање песама донело му је толико да је могао купити имање у родном крају и настанити се удобно. Оженио се, поштовао је своју жену, волео много своју једину кћер, али није био срећан без Мери.

Када је изгубио и кћер, тамна копрена почела је обавијати његов ум. Ни весела друштва, ни пехар, ни жене, ништа није могло ублажити тугу. Постао је врло замишљен и ћутљив, ишао је сам кроз шуме, пео се на планине, скривао се по долинама и свуда носио своје болне мисли и тужне успомене.

Једне хладне новембарске ноћи, баш на дан Мерине смрти, тражили су га рођаци и једва га нашли. Укочен, са упртим очима једној звезди, лежао је на пољани. У десној руци била је стегнута оловка, а у левој хартија са најнежнијом песмом, коју је написао тог дана и посветио покојној Мери.

Однели су га кући. Сиротиња и бриге срушиле су оронуло здравље. Био је полудео и умро 1796. године.

Последња реч му је била: „Мери!“

Д. В.

Мали зајам ствара пријатеља, а велики непријатеља.

*

Грижа савести је несрећа у срећи, а мирна савест срећа у несрећи.

*

Зликовац није никада почео са великим злочином, ситне погрешке су пут ка великом злу!

*

Права је победа онда, када се непријатељ не понизи!

*

Има јастребова који су слични голубовима, — њих се треба добро чувати.

*

Не треба веровати све што се чује, не треба рећи све што се зна, не треба радити све што се може и сме.

*

Свет је воз у коме се многи возе првом класом, а место им је у фургону.

*

Жене су крајности, оне су или боље или горе од људи.

*

Ко жели да победи истином, треба да сврши школу лажи.

*

Данас је мода правити од брака епизоду живота.

*

Врлина.

Врлина се код младих девојака састоји у томе, да о извесним стварима, о којима су давно већ слутиле, немају појма.

*

Астрономија.

На небу имају планете и такозвани трабанти само ту задаћу, да се окрећу око свога сунца или главне планете, као например што месец земљу прати. Свет мисли да је жена месец мужевљев.

*

Кићење.

И најпростија жена на свету тражи чак од најзнаменитијих људи нешто „шармантности“, а најбоља љубав није за жену ништа ако није накићена. Жене траже инсценације, фину углађеност — укратко цео цизелирски рад.

*

Одлагање.

Љубав се лечи поседовањем, као болест смрћу. Љубав коју одуговлачимо пролази као и путовање које одлажемо: напослетку не буде ништа.

*

Слобода.

Енглези дају више слободе својим кћерима, Французи својим женама. Шта је паметније? ... Треба питати младе људе!

*

Галантерија.

Галантерија је игра код које свако хоће да превари: људи играју у њој истинитост, жене срамежљивост.

*

Мржња.

Да човек изазове мржњу код жене, нека у присуству њеног обожаваоца говори о умиљатости њене супарнице.

*

Свадбе.

Свадбе се сада обављају у тишини, а галами се у браку.

*

Епизода.

Љубав је у животу жена историја, а у животу људи само епизода.

*

Брак.

Брак је често као две капље зејтина, које пливају на води и никад се не стопе.

*

Сапатништво.

Брак је веза у којој се мушко и женско обвезују целог живота тужити се једно на друго.

Сакупио — Б. —

*

Лудак.

М. Војиновић.

Киша је престала. Цео дан провео сам у соби за рад. Увече ме позва један мој колега да идемо у шетњу. Пристао сам врло радо.

Узјахасмо коње и пођосмо ка једном оближњем селу. На путу никог, осим нас двојице. Мој колега, иначе брбљив, просто ми досади са неким теорисањем. Шта ми све не исприча; неком оне онолике мисли не дођу ни за месец дана!

Најзад пођемо у град.

Облаци скоро ишчезли, а месец са ретким и јасним звездама хиташе да својим слабим зрацима поздрави окупану земљу. У оближњој шуми чује се заносно извијање славуја.

Поред нас протрча један човек — сељак. Мада је већ било доцкан увече, ипак сам видео његово оштро, изборано, изгребано старачко лице.

Потрчасмо за њим: упитасмо га што трчи, и због чега је изгребан? Он стаде, окрете се нама и тупим гласом проговори:

— Један се од вас двојице мора скинути с коња, а други нека пође са мном до града!

Из његових мутних очију видело се, да то није молба, него наређење; по гласу се познало да је готов на све! Мој се колега прилично уплаши, скочи с коња и даде га старцу, а сам продужи пешке.

Залуд запиткивах старца: одакле је, шта је, због чега жури, и т. д. — он је само ћутао, изгледало је као да и не дише.

После луде трке која трајаше десетак минута дођемо до пред град. Старац сјаха даде ми узде и рече:

— Младићу, ја те знам врло добро, зато имај стрпљења, па ћеш дознати шта се све са мном догодило, а сада ти могу рећи само: хвала на учињеној услузи.

Све трчећи оде низ друм и после два минута га изгубих из вида.

Да ми колега не би ишао сам и пешке, пожурих к њему. Нађох га на сред пута у једној барици од кише. Сав се најежих, мишљах да је мртав, зовнух га и скочих с коња. Он се подиже и пре него што га ма шта упитах, он рече: „Бежи, можемо настрадати! Брзо!“

Коњи појурише као помамни.

Кад смо дошли кући он је био блед и дрхтао је од узбуђења. Ништа ми није могао рећи читавих десет минута, а пошто се прибрао, пожали се да га боли глава и поче да ми прича.

— Одмах по одласку вас двојице, стиже ме једна измучена баба, исто онако у нереду као и старац што беше. Жалосно је било погледати оно питомо лице, све изгребано и крваво, коса расплетена а одело све раскопчано и поцепано. Притрчах јој са питањем где ће и што је таква. Јадница се само заплака и седе насред друма. Није прошло ни два минута а она се јецајући завали у блато. Ја хтедох да је дигнем, али тек што почех, осетих туп ударац преко леђа и по глави. Више ништа не знам, само ми се чини, да сам чуо неко мумлање и врисак. После, кад сам се освестио, видео сам да нема никога око мене. У томе си стигао ти, и тако је све остало загонетна тајна, само ова модрица преко леђа и чвориуга на глави нису загонетне!...

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Пре неколико дана дође неки сељак и рече ми, да има нешто да ми исприча. Пре него што стигох да га уведем у собу, он поче:

— Нема много времена, како се ово догодило. Ти ћеш се сигурно сећати, јер се тицало и тебе!

Одмах сам се сетио целог догађаја. Упитах га зашто је оно било?

— Дешавала се несрећа, синко! Оне сам вечери сахранио све што сам имао! Два моја унучета, деца мога покојног сина, играјући се са децом мога суседа, упале му кућу. Сусед, иначе мој добар пријатељ, покуша да угаси ватру, али узалуд. Кућа му је била од такве грађе, да је изгорела до темеља пре него што је могао да изнесе и најнужније ствари из ње. Мој сусед имађаше једног сина који је од контузије остао луд. Тај његов син узме једну мотку, колац, па ми њиме премлати оба унучета.

Кад сам стигао кући, видим, деце нема. А код мога комшије неки жагор. Пођем тамо, заједно са женом, да потражим нејачад, али пре него што изађосмо из дворишта, опазих оног лудака, како прескочи моју ограду. У руци држи мотку и трчећи дође до нас. Ништа не, рече, тек поче да туче и мене и жену оном мотком и то тако, да смо све кукајући утрчали у кућу. Лудак беше стигао заједно са нама, те нас готово поби. Напослетку, рече, да нам је побио и децу. Ја побегох напоље, и пођем у варош да јавим полицији шта се десило, и да тражим заштиту. Тада сам у путу стигао вас на коњима.

Лудак је моју жену, испребијану, бацио кроз прозор,... а шта је после било, не знам. Тек после дугог тражења моја је жена нађена мртва, заједно са лудаком. Лудак је, изгледа, носио жену, да је баци у онај пролом код потока, па се и сам спотакао те тако заједно са бабом погинуо.

Две крупне сузе клизнуше низ смежуране образе старца, брада му задрхта, и он журним корацима напусти моју собу, рекавши:

— Остај с Богом!...

*

Учтив келнер.

Господин: — Да платим!
Келнер: — Господин има?
Господин: — Чашу пива и шест кифли.
Келнер: — Молим вас да другом приликом свратите прво код пекара, па тек онда да дођете на пиво.

*

Досетљив слуга.

Х. — Зашто идеш чак до Теразија ради сира. Има и ближих а и бољих трговина.

У. — Прво, прошетам се добро. Друго, у кући не једу тај сир и мени све остане.

*

Из позоришта.

Редитељ: — Госпођице, примећујем да ви нисте променили своју хаљину, а трећи чин се дешава петнаест година после другог.

Глумица: — Па баш из тога разлога мислим да није потребно мењати тоалету. Како се може публика сетити какву сам хаљину имала пре петнаест година!? ...

*

Нови критичар.

Једном уреднику понуди се млад човек за сарадника, наглашавајући да би могао писати критике.

— Каква су ваша уметничка начела? — упита га уредник. — Најзад, зашта бисте се борили?

— Борио бих се за стан храну и одело! — одговори нови критичар.

*

Један јевтин пољубац.

Гђа Брун из Чикага права је америчанска лепотица, па није ни чудо што су многи облетали око ње. Један од најбогатијих трговаца из Чикага покушавао је да на сваки начин стекне њену наклоност. Једном се приликом толико ослободи, да је замоли „само“ за један пољубац.

— Никада! — ужасну се госпођа, али се није нашла увређена.

— Зар ни по коју цену? ... — запита заљубљени.

Чувши реч „цена“, предомишљала се мало, па онда рече:

— Па добро. Хтела сам и онако да поклоним једну своту којему добротворном друштву. Један мој пољубац стаје 500 долара.

— Добро! — одговори он, па оде да донесе новац.

Кроз четврт сата већ се вратио носећи банкноте у рукама, за које добије обећани пољубац.

Након пола сата налазио се исти господин код мужа лепе госпође и говорио:

— Пет стотина долара, што си ми их малочас позајмио, нису ми ипак били потребни, па пролазећи поред твоје куће, вратио сам их твојој жени.

Увече дошао је господин Брун кући, а кад га је његова жена дочекала, рече јој он:

— Томсон ти је предао 500 долара? ...

... Добро што је била иза његових леђа, па није могао видети како је пребледела! Није могла ни реч да изусти.

— Да, — продужи муж: — тај новац је он од мене позајмио, али му он после није требао, и он га је, пролазећи овуда, вратио теби. Зар није тако? ...

— Ах, да! ... — промуца лепа женица, оде к орману, извади новац и предаде га своме мужу ... Бр.

*

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Ко мајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе

Број 20. Београд, 20. V. 1922. Година I.

Ариго дел Феранте, један даровит, али раскалашан младић „новога доба“, коме је прва жеља да дође до новаца, како би могао бити елегантан као „аристократа“, баца се у вртлог живота, не бирајући средства. Исто је тако безобзиран у своме љубавном животу, у коме има све више успеха и искустава, док се најзад не пода једној грешној страсти према **оној која се не сме волети** што га одводи и . . .

Она која се не сме волети

чувени је роман прослављеног талијанског писца **Гвида да Верона,** преведен је у безброј издања на све европске језике, и ми га почињемо доносити у овоме броју „Забавника“ обраћајући на њега пажњу наших читалаца.

У овоме броју, на 13. страни, расписујемо и наш други лутриски конкурс са неколико награда од којих је прва, у најсрећнијем случају, од 5000 динара у готову.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвидо да Верона.

I.

Од првог до последњег дана свог живота Стеван дел Феранте доживео је само несреће. Свет је пун овакових мрачних жртава, које се полако пењу на Голготу и никад не подлежу под теретом свога крста.

Чим је проговорио, умрли су му и отац и мати, за време помора који је покосио многе животе. Неки човек узе га у своју кућу, да га васпита са својом децом. Ну то није било из милосрђа: Стеван је наследио једно имање, које му тај човек упропасти. То је он дознао доцније. Саветоваше га да поведе парницу, али не успе ништа. Био је он човек весео и благодаран, који није марио да мучи своје ближње, нити да се стрмоглави у море таксених марака. Учио је тешко, али је ипак учио; није знао за ситне зависти и крупне амбиције. Био је још од почетка вредан и скроман човек. Завршио је студије као хемичар, добио диплому, која га је принудила да буде без опредељене службе. Тако поче трговати и на тај начин претрпи губитке и банкротира.

Он је говорио о себи са апостолском резигнацијом: »Највећа ми је погрешка, што сам се уопште родио!«

И као раскош у свом сиромашном животу запамтио је само једну љубав, једну од оних тврдоглавих и меланхоличних љубави, које се понекад јављају у обичним душама.

Пре тога није познавао других жена, осим оних које се сретају по јавним кућама уочи празника; ну ипак је покушавао по неку пролазну љубавну везу са којом од љубазних служавки које украшавају својим шареним јелечићима прозоре четвртих спратова, или са којом окретном шваљом, од оних које иду по улицама, вртећи се у априлским вечерима, кад липа почиње цветати.

Ну судбина, зла судбина, учинила је да једнога дана сретне ону која је попут вихора одмах продрла у само дно његовог мирног срца, и Стеван дел Феранте, са одлуком бојажљивих људи, ожени се њоме.

Била је из Сицилије и звала се Грација. Боја и мирис њене вреле земље остала је у њој, у њеним живим очима, у њеној страсној